

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
P. O. Box 1005
WASHINGTON 13., D. C.

MAGYAR KULTURALIS FIGYELŐ
Hungarian Bimonthly — Revista Húngara
Revue Bimensuelle Hongroise

Előfizetési díj: Északamerikában
egész évre \$ 4.00, félévre \$ 2.00
Más országban havi két coupon

A MI ÜGYÜNK AZ EMBERISÉG ÜGYE

E cikk írója, Enczi Endre, az ún. „íróláza-dás“-t vezető *Irodalmi Újság* felelős szerkesztője volt 1955-56-ban. A biztos megtorlás elől Nyugatra menekült. Jelenleg Kanadában él.

Az utolsó esztendőben megnőtt a hírünk a világban. Világrészek beszélnek rólunk, dicsérik tetteinket, példázzák magatartásunkat és hősi kiállásunkról úgy szólnak, mint a szabadságvágy elidegeníthetetlen, elpusztíthatatlan klasszikus megnyilatkozásáról. Valóban, a világtörténelemben Magyarországon történt először, 1956 őszén, hogy egy ország három nemzedéke, az is, amelyiket javaitól foszlott meg a kommunista rendszer, az is, amelyik vélt előnyökkel kapott ettől, egyöntetűen vétől kiállott egy véres, ideológiai túltengés ellen. Mindarról, amiről eddig csak értekeztek, amit halásos vitairatokban cáfoltak, különböző szervezetek értekezletein megbélyegeztek, azt a magyar október a megfellebbezhetetlen dokumentum erejével, az éllet és halál, a vér és a tűz pátozával igazolt.

Igy és ezért nőtt meg hírünk a világban. És ha nemzeti hiúságunkat csak öncélúan akarnánk legyezgetni, ha minden áldozatunkért elégtételként fogadnánk el nemzeti pátozsunk jóindulatú regisztrálását, akkor az elbukott igazság keserű vigaszával szemlélnénk egy nemzet legjobbjainak pusztulását és az egész világot fenyegető erkölcsi és gazdasági módszerek korlátlan tobzódását.

Lehet, hogy sokan, országok és népek, úgy ítélik meg nemzeti feladatunkat, hogy a világ országútján testünkkel és morális tiltakozásunkkal zárjuk el a humanizmuson taposó tankok útját, lehet, hogy egyes intézmények és szervezetek elegendőnek

vélnek a részvét és együttérzés malasztját, de aki ennél nem jut tovább, az csak az erőszaknak nyújt bátorítást és korlátlan lehetőséget a kis és nagy nemzetek emberi jogainak eltiprására.

Ez az álláspont tette és teszi ma is lehetővé, hogy Magyarország a forradalom leverése után ismét az emberi szabadság gondolatának börtönévé váljék, hogy Európa közepén megesúfoljanak és nyelvel öltsenek mindarra, amit évezredek az emberi öntudat, a tisztultabb élet, a gazdasági boldogulás, a félelem nélküli jelen és jövő szándékával érleltek.

Magyarország népe párt és társadalmi osztálykülönbség nélkül, egyöntetűen kérdezi, hogy hiábavalóan élt-e Platón és Szokratész? Mivégre járt a földön Aquinói Szent Tamás és Voltaire? Volt-e értelme a francia enciklopedisták munkájának és az amerikai Washington életművének? Egy nemzet kérdezi, hogy hiába élt-e a német Goethe, és pusztában elhangzó kiállítás volt-e a magyar Petőfi szava? Shakespeare és Molière, Tolsztoj és Thomas Mann, csak múló, feledhető pillanatként élt közöttünk? Egy börtönné torzított ország fiai kérdik, hogy felelőtlen játékot űzött-e Semmelweis, amikor az anyák és gyermekek százezreit mentelte meg a haláltól?

Szörnyű balsejtelmektől gyötörve kérdezzük, hogy csak Néró, Machiavelli, Hitler és Sztálin kaphat polgárjogot Magyarországon századunk és jövőnk formálásához?

Az élet értelmének és céljának hitél akasztófákkal, börtönökkel, internálótáborokkal, szuronnal magyarázott hóhér-

ideológiával akarják teljes visszavonulásra kényszeríteni.

Hosszú hónapok óta ismét folyik a börtönbevetett ezrek és az ország határain belül élő rab milliók preparálása, hogy lagadjanak meg mindent, amit bátor kiállásukkal követeltek: összes földi javaik közül a legszentebbnek, az emberi életnek magántulajdoni jogát, a pártönkivüli, egy értelmű emberséget, a kultúra világrészekre tekintelm nélküli ismeretét és gyakorlatát, korlátlan lehetőséget a nép boldogulására és korlátozott jogokat megfélemlítésére és megalázására.

A nagy per, amelyben a vádat egy egész nép képviselte, még nem ért véget. Az 1956 októberében mindent elsőprő népszavazással elítélt vádlottak a szuronyokhoz, ágyúkhöz, tankokhoz, deportálásához felbuzgóak. Így lettek egy kis nép elnyomói ismét a vádlók, bírók és ítéletvégrehajlók. Mindez Európa közepén történt, a XX. század második felében, Európa közepén, ahol hosszú hónapok óta újra a vészbírák és vádlottak két csoportjára tagozódott egy ország. A vádlottak padján nemcsak magyarok ülnek. Nemcsak magyar értelmiségiek, munkások és parasztok. A világ minden tisztességesen érző és gondolkodó értelmisége, munkása, paraszta fölött mondtak és mondanak ítéletet. Az ő eszményeik is álnak a bíróságok alatt, az ő szabadságszeretetüket is börtönbe vetették, az ő emberi jogait is internálták, az ő erkölcsi érzéküket is lankokkal tiporják, az ő vágyaikat és életképzeteiket is lángszóróval hamvasztották el.

Mindenféle társadalmi berendezkedésnek joga van megvédeni saját rendszerét, de ez a védelem soha nem irányulhat a nép egyetemes érdekei ellen. Mindenfajta társadalmi berendezkedésnek joga van megvédeni saját rendszerét, amit a történelmi fejlődés és a nép akarata egyöntetűen hívott életre. Mindenféle és mindenfajta társadalmi berendezkedésnek joga van megvédeni saját rendszerét, aminek alapja nem a gondolat fegyverrel glédába állított uniformizálása, nem a közélet és a közéletet uralók felülről parancsolt feliszálása, nem az alázatosság és a talpnyalás kenyérrel, vagy vassal való kitenyészése, nem a gaz-

dasági katasztrófa tudatos, vagy ostoba tervszerűsítése.

A Magyarországon kitenyészett társadalmi berendezkedés helytartóinak semmi erkölcsi alapjuk nincs, hogy védelmezzék azt a rendszert, amely idegen a néptől, idegen a nemzet történelméről és hagyományaitól és idegen mindattól, amit világszerte oszthatatlan fogalomkénti humanizmusnak jellemlenek.

Az elmúlt esztendő utólján ezért nyilatkozott a magyar ügy mellett őt világrész lelkiismerete. Az egyszerű tiltakozás, vagy a mélyről jött felháborodás nem bizonyult elegendőnek. A kivégzések, letartóztatások, internálások változatlanul folytatódnak. Magyarország népének választott törvényes kormánya még mindig deportálásban sínylődik. Íróikat elhallgattatták és ezzel egy nemzet némult el. A füleket vásári ricssal töltik meg, hogy ne hallhassák az igaz szót és ezzel egy nemzetet süketségre kárhoztattak.

Szóljon most a világ az elnőmult írók helyett, hangja legyen erősebb a véres vásári zűrzavarnál, éledjen új erőre a lelkiismeret. Milliók tiltakozzanak az élő és írott szó erejével, szólaljanak meg újra az egyszerű és a milliókból kiváló emberek. És ha ez nem elég, akkor intézmények és szervezetek, népek és kormányok hozzanak kulturális és gazdasági intézkedéseket a barbarizmus, az erőszak, a megfélemlítés ellen. A magyar nép védelme a világ népeinek védelmét jelenti.

Egy ország népének a szabadsága nem belügy. Az egész emberiség ügye.

IMMIGRANTS IN CANADA

Edited by John Kosa

Canadian Association for Adult Education
133 St. George Street, Toronto 5, Canada

Ara \$ 1.25

Nyolc tudós nyolc tanulmányát tartalmazza
a kanadai bevándorlás és a bevándorló népcsoportok kérdéseiről

MIÉRT VAN SZÜKSÉG BIBLIOGRÁFLA-RA?

Mindig voltak, akik szerették a könyvek jelentőségét lebecsülni, sőt neveltségessé tenni. Az „élet“-et szokták szembeállítani a „könyvműveltség“-gel, mintha a könyvek nem éppen az élet legfontosabb megnyilatkozásai lennének. Mióta a görög agorák és akadémiák mikrokozmosza a lömegek, ill. az egész földet behálózó minőségi központok makrokozmoszává bővült, eszméket éppúgy könyvek terjesztettek, mint politikai programokat, a tudomány eredményeit éppúgy, mint gyakorlati ismereteket.

Elég, ha néhány példára gondolunk. A század legnagyobb demagógjának, Hitlernek közvetlen hatásával felért „Mein Kampf“-jának befolyása a német népre. Marx könyveiből egy olyan mozgalom nőtt ki, mely ma már a Föld lakosainak egyharmada felett uralkodik s elpusztulással fenyeget nemcsak mindent, amiért érdemes élni, de magát az életet is. „Tamás bálya kunyhójá“-ból olyan fejlődés indult ki, melyet még Faubus kormányzóknak sem sikerül fellartóztatni. Kant Immánuel az egész univerzumot egyesíteni tudta elméjében az írott szó segítségével, hiszen szülővárosából, Königsbergből egész életében nem mozdult ki. Gondoljunk továbbá a Biblia, a Korán s más szent könyvek világtörténelmet alakító hatására. De van a könyveknek negatív hatásuk is. Vajon a magyar forradalom kitörésében nem játszott-e szerepet az a csömör, amelyet a marxizmus-leninizmus klasszikusai, valamint mindennapi használatra könyvekben kinyomott hazugságai okoztak a társadalom minden rétegében?

Végső fokon minden, de minden könyvekben szűrődik le, ami az életben fontos, maradandó. A földi életben a viszonylagos örökkévalóság hordozói a könyvek.

A könyvek ismerete — s persze kiadása is — nélkülözhetetlen a magyarság hírének megismerése s javítása szempontjából. A könyvek ismeretének sűrített formája a bibliográfia. Megtudni, hogy mit hisz róunk a világ, éppúgy csak a nagy fenékhálóval, a jó bibliográfia segítségével lehet,

mint a megfelelő eszközzel annak kezébe adni, aki könyvben, tanulmányban vagy akárcsak cikkben Magyarországról véleményt alkotni s írni akar. Egyetlen tudomány sem haladhat előre az addigi eredmények ismerete nélkül s ma már az életnek alig van olyan területe, ahol eredményt érhetünk el tisztán spekulatív úton.

A bibliográfia célja általában: kimutatni, hogy egy-egy tárgykörből milyen könyvek állnak rendelkezésre, azok pontos adatainak közzlése, segítség a könyvtárosoknak, könyvüzleteknek, hogy mit szerezzenek be, és segítség a kutatóknak, tudósoknak, akik forrásművek, s a tárgykörükbe tartozó irodalom után érdeklődnek.

Különleges célja a bibliográfiának az emigrációs életünkben: a száműzött írók s tudósok tevékenységének regisztrálása, a magyar irodalom bevezetése a világ irodalmi életébe, eszközök rendelkezésére bocsátása mindazoknak, akik hírünket javítani akarják nemcsak frázisokkal, de meggyőző adatokkal, dokumentumokkal.

A Hírünk a Világban nem helyettesítheti a könyvek munkáját, mégcsak elég könyvismertelést sem közölhet. de elkészítheti a legkülsőbb bibliográfiákat, amelyek a fenti céll szolgálnak.

Lapunk már a múltban is közölt könyvlistákat. Így Cserenyey Géza jegyzékét az 1945—1950 közt megjelent, Magyarországgal foglalkozó politikai és közgazdasági könyvekről, Márai Sándor műveinek idegennyelvű kiadásait, egy Mindszenty-bibliográfiát, stb. Most elérkezettnek látszik az idő, hogy önálló mellékletet indítsunk Bibliográfia címmel.

Hogy mi mindennel fog foglalkozni mellékletünk a fenti célok szolgálatában, arról a Bibliográfia bevezetése tájékoztatja olvasóinkat. Bizunk benne, hogy olvasóink mellékletünket, valójában egy új folyóiratot, haszonnal fogják forgatni, s adataikkal, tanácsaikkal hathatósan támogatni Elsősorban könyvkiadóinkat s a fontosabb idegennyelvű tanulmányok s könyvek szerzőit kérjük, küldjenek be példányokat bibliográfiáink számára.

HARASZTHY ÁGOSTON, A SZŐLŐTERMELÉS MEGHONOSÍTÓJA KALIFORNIÁBAN

A szeptembervégi Haraszthy-émlékünnepepekkel kapcsolatban érdemes megvizsgálni, hogyan látják az amerikaiak Haraszthy úttörő szerepét a kaliforniai szőlőművelés terén. Az „Amerikai borok és borászal“ c. 1956-ban harmadik kiadásban megjelent könyv *) hosszan tárgyalja a magyar újító működését.

„Amerikai telepesek csupán a (múlt század) negyvenes éveiben kezdtek nagyobb számban érkezni Kaliforniába — kezdi a könyv a Haraszthyról szóló szakaszát —, a legtöbben azonban aranyásók voltak. Kevesen látták meg a lehetőségeket, amiket maga az ország ígért. Egyikük a nevezetes magyar volt, Mokcsai Haraszthy Ágoston gróf, aki majdnem egyedül vetelte meg Kalifornia jelenlegi borászati iparának alapjait.“

Arról ugyan nem hallottunk, hogy Haraszthy gróf lelt volna, de a következő sorokban maga a könyv is ellentmond önmagának, mert Haraszthyt „a magyar kisenemesség tagjának“ nevezi. Majd így folytatja:

„Előbb katonatiszt volt s fontos pozíciót foglalt el a közzszolgálatban, mindazonáltal igen kevés üzletelet tanusított a monarchikus intézmények iránt. Emiatt a magasabb halóságok rossz szemmel nézték s végülis kénytelen volt áruhában elmenekülni hazájából... 1840 tavaszán érkezett Amerikába, s a wisconsini Sauk City-t választotta lakóhelyéül.“

Valójában Haraszthy Ágoston Bölöni Farkas Sándor híres könyve nyomán lelkesült fel s határozta magát az amerikai útra, miután Mehádiában két amerikai turistával is megismerkedett. A V a s á r n a p i U j s á g 1869-es évfolyamában életrajzírója így ismerteti Amerikába érkezését:

„Fényes magyar ruhában látogatta meg Haraszthy a köztársaság elnökét, de nem hivalkodás vezette hozzá. Amerikába, mint ő maga mondja, csupán a célból utazott,

hogy saját szemével vizsgálja meg ezt a magasztalt országot. Az a fennhéjázó remény kecségtette, hogy kereskedelmi kapcsolatba hozza honát Észak-Amerikával. Reményét mindinkább valósnulni hitte, midőn tapasztalni kezdte, hogy hazája készítményei és terményei közül némelyikre szüksége van az Egyesült Államoknak. Ilyen például a kender, eperjesi négyenyűlős vászón, varrott gabonaszák, erdélyi és pesti pokróc, bor, stb. Társaságot akart alapítani, mely Magyarországgal kereskedést kezdene. Három nagy kereskedőház valóban elfogadta ajánlatát és az egyiknek főnöke megígérte, hogy 1842-ben Pestre utazik, őt felkeresi és ha a jelzett cikkek nem túlságosan drágák, évenként egy millió dollár árát szerez-be belőlük.“

Haraszthy 1841-ben hazautazott, de terve nem sikerült. Ezután határozta el magát, hogy családjával s néhány társával együtt kivándorol Amerikába. Valóban Wisconsinban telepedtek le, de telepüket „Haraszthy“-nak hívták s csak később kapta a Sauk City nevet. Mit ír ilteni tartózkodásáról az amerikai könyv?

„Haraszthy hatása Sauk City-re azonnali volt (ez igaz, hisz ő alapította!) s tartós. Ha csak annyit mondanánk, hogy azon a vidéken ő intézett mindent, tévednénk, mert sokkal kevesebbet mondanánk, mint ami a valóság volt. De Sauk City nem tudta megtartani; és 1850-ben fiaival együtt (nevük Gáza — nyilván Géza! — Attila és Árpád volt) San Diego-ba költözött, ami akkor egy vad határfalu volt... Egy év alatt seriff lett belőle s hozzálátott az indiánok megfékezéséhez.“

Nem említi a könyv, hogy Haraszthy közben hajóstiszt volt a Missisippin, majd fával és deszkával kereskedett és indiánokkal folytatott cserekereskedést. Később St. Louis környékére költözött s megcsinálta a mai „chain store“-ok őseit: St. Louis környékén minden faluban vegyeskereskedése volt. Amikor nyugtalan vére megint máshova, Kaliforniába, hajtotta, San Diego-

* Philip M. Wagner. *American Wines and Wine-Making*. 3d ed. New York, Knopf, 1956. 264 p. illus.

ban valóban seriff lett belőle.

„1852-ben — folytatja az amerikai könyv — a kaliforniai lórvényhozás képviselőjévé választották, ahol azonnal vezető szerepre telt szert. San Diegoba azonban már nem tért vissza, figyelme San Mateo megye felé fordult. Intézkedett, hogy Európából szőlőlőkéket hozzanak. Ezek közt volt az Alexandria (alexandriai muskotaly) és ezért őt kell tekintenünk a jelenlegi kaliforniai mazsola-ipar atyjának. Utána féltucat különböző fajtát kapott Magyarországról.

Azonban Haraszthy ezredes (valahol Sauk City és Kalifornia közt megszünt gróf lenni és ezredes lett) hamarosan rájött, hogy San Mateo megye nem valami eszményi vidék a szőlőnek, és 1856-ban Sonoma Valley-ban szerzett egy földcsávet, ahová átvitte feleségét, növekvő számú gyermekeit és apját, a szelid és tudós-szerű „öreg generális”-t, valamint ingóságait. Az a felfedezés, hogy Sonomából származnak a legjobb ferences borok, bizonyára némi halással volt választására. Két év alatt 85.000 tőkéből álló szőlőhegye volt és 460.000 gyökeres szőlővesszője. Vesszőt és szőlőtövet szinte létközlőan osztogalott és Haraszthy első nagyobbarányú szétosztásából keletkeztek bizonyos varietások, amelyek azóta a kaliforniai szőlőművelés főterményeivé váltak, köztük a Flame Tokay, az Emperor, a Riesling, a Traminer. Előadásokat is tartott s tanulmányokat írt mezőgazdasági társaságok számára. Nagyarányú tünyságot kellett legyőznie.

A U. S. Patent Office 1856-os jelentése (ez volt a Földművelésügyi Minisztérium elődje) nem említi Kaliforniát, bár szőlőről és borászatról hosszan számol be. Haraszthynak azonban sikerült egy egész csomó olyan embernek az érdeklődését felkeltetni, akiknek nevei a kaliforniai szőlőműveléssel szinte egyértelműek lettek: Charles Krug, Jacob R. Snyder, Emil Dresel, Jacob Gundlach, stb. 1861-ben Haraszthy meggyőzte az államot, hogy egy Szőlészeti Bizottságot állítson fel s őt nevezze ki elnökének. E címmel felszerelve saját költségén európai szőlészeti körútra indult Attila és Árpád nevű fiaival.

Az ezredes visszalépte után még nagyobb

véleménnyel volt Kaliforniáról, mint azelőlt. Magával hozott kétszáz ezer lövel s vesszőt, köztük Európa összes fontos szőlőfajtáját. Ezeket faiskolába ültette el, majd szétosztotta kísérleti célokra. Nem kétséges, hogy lelkesedésében egy csomó címkét összekevert és hibákat követelt el. Mégis valamivel több mint egy évtized alatt erőfeszítései Kaliforniát az európai szőlőművelés két évezredes eredményeivel ajándékozták meg. Miután ezt véghezvitte, eltűnt a színről, majdnem olyan hirtelen, ahogy megjelent. A nagyratörő borászati vállalkozás, amit alapított, tönkrement. Haraszthynak nem volt üzleti érzéke.“

A könyv nem tudja, mi történt Haraszthyval azután, hogy a kaliforniai szőlőtermelést megindította. Arról se látszik tudni, hogy egy ideig mással foglalkozott, új mesterségbe fogott: aranyfinomítót s olvasztót alapított. Banküzlete is volt s milliomos lett. Azonban rövidesen visszatért a szőlőtermeléshez, még 1857-ben. Hanem borászati részvénytársasága bukása után végleg búcsút mondott az Egyesült Államoknak. Nicaraguában cukornádültetvényre s cukorgyártásra szerzett szabadalmat. Egyszer kilovagolt a közeli folyó partjára és soha többé nem tért vissza. Talán az aligátorok falták fel fürdés közben.

A könyv világot vet arra a rejtélyre is, amely minden magyarban felmerül, amikor „Tokay”-t kóstol Amerikában. „Az ismert vörös Tokay valójában nem az igazi Tokaji szőlő Magyarországról (amit viszont Furmint-nak hívnak), hanem egy arab szőlőfajta, neve Ahmar abu Ahmar, vagyis „Vörös, a Vörös atyja.”

Hiába követelt el azonban mindent Haraszthy a szőlőművelés meghonosítására Amerikában, bizonyos határon túl sohasem fog az továbbfejlődni. Okát fia, Haraszthy Árpád, világította meg a legjobban:

„Sikerünknek nagy akadálya az, hogy az átlag amerikai whisky ivó, vizivó, kávéivó, teaivó s ennek következtében egyenesen kihívja a gyomorbaajt; nem ismeri a hasznát vagy értékét a megfelelő időben s mérsékelten mennyiségben fogyasztott tiszta könnyű bornak. Az a feladat áll előttünk, hogy megtanítsuk népünket, hogyan kell bort inni, mikor kell s mennyit kell.“ (R)

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ALLAMOK

Az ENSZ rendkívüli ülésén

a szovjet agressziót Magyarország ellen 60 nemzet ítélte el, míg 10 ez ellen szavazott (a szovjet blokk és Jugoszlávia); 10 nemzet tartózkodott a szavazástól. Az ENSZ-jelentést mindazonáltal az utóbbiak nagy része is hitelesnek ismerte el. A világhírközlésmény hangulatára jellemző, hogy míg a szovjet támadást követő hetekben 55 nemzet foglalt Moszkva ellen állást, ez a szám időközben 60-ra nőtt.

Amerikai értelmiségiek tiltakozása

Több amerikai író, művész, természetűdős és egyéb intellektuel — írja a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR (57. IX. 11.) — egy éleshangú nyilatkozatot írt alá, melyben tiltakozásukat fejezik ki „a bátor magyar nép leigázása ellen a szovjet-kommunisták s magyar ügynökeik részéről“. A nyilatkozat „fenntartás nélkül“ támogatja az ENSZ magyar különjelentését. (Idézetek a nyilatkozatból!)

Az aláírók közt szerepel Thornton Wilder, Norman Thomas, Percy W. Bridgman Nobel-díjas fizikus, Conrad Aiken, Arthur Miller, stb.

Bartók Béla

halálának 12-ik évfordulója alkalmából a Petőfi Kör emlékünnepelet rendezett szeptember 28-án, Bartók sírjánál. Többek közt Jónás Pál, a Petőfi Kör elnöke és Kéthly Anna államminiszter tartott emlékbeszédet.

Szigeti József

új lemezeiről ír a NEW YORK TIMES (57. VIII. 4.) hosszú cik-

ket „A hegedűművész mesterien ad elő modern műveket“ címmel. Ravel, Hindemith, Prokofjev szonátáit játssza.

A huszadik század nagy zeneszerzőinek műveit hét városban (Zürich, New York, Philadelphia, Los Angeles, San Francisco, Chicago, Minneapolis) adta elő Szigeti ez év elején, 3-3 hangverseny keretében. A csúcspontot minden esetben Bartók Második szonátája jelentette.

Vashegyi Ernő és Pásztor Vera

három baletben léptek fel a New York állam zenei ünnepesein Ellenville-ben. „Az elszigeteltség — írja a NEW YORK TIMES (57. VII. 27.) — nem engedte, hogy különálló vagy jelentős művészeti kifejezőmódot fejlesszenek ki.“

AUSZTRIA

Az osztrák Képzőművészeti Akadémia

magyar hallgatói, számszerint huszonketten, kiállítás rendeztek július elején Bécsben. A legnagyobb sikere S. Nagy Évának volt, aki ösztöndíjat is kapott Párizsba, tanulmányai folytatására.

BRAZILIA

Fekete Ferenc

az „Emberek a havason“ rendezője, továbbá Szily Károly és Szücs Tibor filmvállalatot létesítettek „Cinebraz“ néven. Első filmjük októberben kerül bemutatásra, a „A doutora é muito viva“.

COSTA RICA

Magyar

szabadságharcosok

innen indultak latinamerikai körútjukra, miután Costa Rica elnöke

nagylelkűen állampolgárságot adott nekik, hogy a többi ország vizumát haladék nélkül megkaphassák. A körutat a Labor Research Institute, illetve két magyar tagja, Gábor Róbert és Pisky Frigyes, készítette elő. A csoport tagjai a következők voltak: Fehér Sándor, Garamvölgyi István, Kajáry Gyula, Kiss Béla, Pesti József és Faludy György. Velük tartott két délamerikai diktatóra (Venezuela és Dominika) három emigrációban élő politikusa is. A január 11 és február 20 közti lezajló előadókörut Mexikót, Cubát, Perut, Chilét, Argentínát, Bolíviát, Uruguayt, Paraguayt, Braziliát, továbbá Puerto Ricót, Jamaicát s Port of Spaint érintette.

A NEW LEADER c. USA-folyóirat (57. II. 18.) „Latin-Amerika reakciója Magyarországra“ címmel ezt írta: „A magyar forradalom éreztetni kezdi hatását latinamerikai társutasok és kommunista-szimpatizánsok közt... Magyar szabadságharcosok egy csoportjának körútja Latin-Amerika országaiban nagy mértékben járult hozzá e fejlődéshez.“

CSEHSZLOVAKIA

Megnyerte az első fődíjat

a Karlovy Vary-i filmfesztiválon egy magyar film, „Hannibál tanár úr“. Főszereplője Szabó Ernő, rendezője Fábri Zoltán volt. A film Móra Ferenc 1920-ban írt regényéből készült, melyet akktor a cenzúra nem engedett megjelentetni s kézi a-ban maradt fenn. (Film, Szimbáz, Muzsika. 57. VIII. 2.)

FRANCIAORSZÁG

Frankl Péter

nyerte a Marguerite Long nemzetközi zongoraverseny nagydíját. A

PÁLYÁZAT

A szovjet-kommunizmus magyarországi hatalomátvételét követően megszületett magyar emigráció hosszú időn át azon dolgozott s azt remélte, hogy a nyugati hatalmak a középkelet európai népek békés felszabadítását hivatalos külpolitikájuk főcéljai közé fogják sorolni.

Közel egy évtizedes várakozás s passzív ellenállás után a magyar nép maga vette kezébe sorsa intézését s a dicsőséges októberi forradalomban felszabadította magát az idegen zsarnokság alól.

A Nyugat azonban cserbenhagyta Magyarországot nemcsak katonái, hanem politikai téren is. Így a Szovjetunió visszafoglalhatta hazánkat. Ugyanakkor egy új magyar emigráció jelent meg Nyugaton a magyar nép szószólójaként.

Minden jel arra mutat, hogy a nyugati nagyhatalmaknak a természetellenes „titóizmus” politikájuk bukása után semmiféle konstruktív koncepciójuk nincs a magyar, illetőleg a kelet európai kérdés megoldására.

A megváltozott helyzetben a magyar emigráció számára felvetődik a kérdés: milyen új politikával képzelhető el Magyarország, illetve a rabnépek felszabadítása?

A Hírünk a Világban pályázatot hirdet a magyar emigrációs koncepció, valamint a helyesnek vélt nyugati külpolitika alapelveinek a megfogalmazására.

A pályázat célja nem a volt vagy jelenlegi irányzatok kritikája. Pozitív koncepció megfogalmazását kérjük, egy nyugati diplomátával való képzett beszélgetés, vagy esetleg esszé formájában.

Az érdeklődésre való tekintettel a pályázat határidejét meghosszabbítottuk.

Határidő: 1958. február 1.

Pályabírák: Auer Pál, Hám Tibor, Teleki Géza.

A pályázat terjedelme nem haladhatja meg az öt, keltős sortávolságú gépelt oldalt. Minden pályázatot kérünk négy példányban megküldeni.

Pályadíjak: Első díj: \$ 50.00, második díj: \$ 25.00, harmadik díj: \$ 10.00.

FIZESSEN ELŐ A

HIRÜNK A VILÁGBAN-ra

a világmagarság és a magyar emigráció kulturális figyelőjére.

Vegyén részt ankétjein!

Nyerjen díjat pályázatain!

Legyén a munkatársa!

A HIRÜNK A VILÁGBAN

figyelemmel kíséri, mit tud s mit hisz rólunk a világ, ezzel előkészíti hírünk megjavítását, reális tükröt tart sokszor illúzióban élő honfitársaink elé s valódi kulturális értékeink bemutatásával, távolmaradva a napi politikától, erősíti a szétszórt magyarságban az összetartozandóság érzését.

Előfizetési díj:

Északamerikában egész évre \$ 4.00,

félévre \$ 2.00.

Más országban havi két postai coupon.

Az előfizetéseket kérjük az alábbi címre küldeni:

HIRÜNK A VILÁGBAN

P. O. Box 1005, Washington 13 D. C., USA

Az OCCIDENTAL PRESS egyéb kiadványai:

Számúzottok naptára (\$ 1.00)

Tizenhárom magyar remekmű . . (\$ 1.50)

Omár Khájjám: Rubáiját (Ford.:

Sziklay Andor, ill.: Radó Antal) . (\$ 2.50)

AZ ILLEGÁLIS MAGYAR IRODALOM

és a szabadságharc ismeretlen költői, diákok akiknek művei az elnyomás éveit alatt nem jelenhettek meg, a szabadságharc egy éves évfordulójára, a Nemzetőr első könyvkiadásaként: „Füveskert” címmel antológiát adnak ki. A börtönben kézzel írott kötet fotókópiáival.

Az Antológia ára egész vászon-kötésben 2 USA dollár, vagy annak megfelelő pénzegység. Az előfizetéseket *Wien, Österreichisches Credit-Institut, E. B. 32099. csekkszámra* kérjük beküldeni. A kiadásból származó esetleges tiszta jövedelmet a szerzők a Nemzetőr idegennyelvű kiadványaira ajánlották fel.

Az októberi szabadságharcnak már jelentős irodalma van a világ minden nyelvén, de most megszületett a költészete is. Az antológia, a szabadságharc filozófiai hátterét sugározza vissza, az elnyomás legrosszabb éveinek lappangó gyűlöletét és a szárnyaló szabadságvágyat.

AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA

Irodalmi tankönyvekben, bármely irodalom bármely korát tárgyalják is, egy-egy korszak hol 1-2 évtizedet, hol 1-2 évszázadot foglal magába s ezt mondhatjuk az összefoglaló antológiákra is. Nincs azonban példa olyan antológiára, amely egy ország három évének költészetét tekinti át, és mégis több jól elhatárolható korszakot foglalna magában.

(MAGYAR HIRLAP, München)

Micsoda élmény olvasni e műveket!... Idéznénk tovább ebből a könyvből, mely a legnagyobbat, legemberibbet kiáltja világgá, ami eltemetetlen, letagadhatatlan: az igazságot elnyomhatják, de meg nem ölhetik! Az ember tévelyeghet, de előbb-utóbb visszatalál a helyes útra.

(BÉCSI MAGYAR HIRADÓ)

Aligha akad ujságotlós ember ma Amerikában, aki ne értesült volna a magyar felkelés minden legkisebb részletéről, de vajon hányan vannak, akik ismerik annak szellemi előkészítését is? Az antológia... mesteri kézzel válogatta össze azokat a műveket, melyek az új magyar írónemzedéket reformkorszakbeli elődeik méltó utódaivá avatják.

(TESTVERISÉG, Washington)

Az „Occidental Press“ hiányt pótló összeállítás emlékezik Október 23. közeledő első évfordulójára. Az antológiának ott a helye mindazoknál, akik 1953—56 közt felárral vásárolták az IRODALMI UJSA GÖT, vagy külföldön a magyar írók üzenetéből értesültek arról, hogy morajlik a föld.

(FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG, Sydney)

A költőkre várt a feladat, hogy a nemzet titkos vágyait megszólaltassák, a népet a nemzeti közösség érzetével töltsék el. Majdnem minden magyar nemzedéknek megvolt a maga költője vagy költői csoportja, amely ezt a feladatot ellátta. Elégtétellel állapítjuk meg, hogy a kommunista elnyomás korszakának magyar költőgárdája is megállta helyét e téren.

(SZABADSÁG, Cleveland)

KÖLTŐK FORRADALMA

(ANTOLOGIA 1953—1956)

A magyar költők és írók hősi küzdelme az idegen zsarnokság ellen
64 költemény, ill. írásmű tükrében.

Ara \$ 2.00

Megrendelhető az alábbi címen.

Csekk, ill. készpénz beküldése esetén azonnal szállítjuk. (Postaköltség 10 cent)

OCCIDENTAL PRESS, P. O. Box 1005, Washington 13, D. C., U. S. A.

A magyar történelem szabadságmozgalmaiban a költőknek mindig vezető szerepük volt. Irodalmunk legnagyobb alkotásai ezekből az időkbelől származnak. Mindez áll az 1956-os magyar forradalmat és szabadságharcot megelőző évekre is. A magyar költők és írók a szovjet-kommunista zsarnokság elleni küzdelmük során örökértékű művekkel gazdagították a magyar s a világ-irodalmat.

(Az Antológia bevezetéséből.)

Ember vagyok, embermód élek, hogy is lehetnék bátor: csak jobban rettegek attól, hogy hivány lehetek jobban, mint a haláltól!

(Zelk Zoltán, 1955).

Az író mindenkinél jobban kötve van az igazsághoz. Minsemmé hogy vétsen ellene, némuljon el.

(Déry Tibor, 1956).

Keserves szívvel kell megmondanunk, hogy a szovjet kormányzat történelmi tévedést követett el. Dicső költőink élő szelleme és az emberi igazság segít nekünk abban, hogy jóslatot tegyünk: eljön az idő, amikor a megtévedt hatalom bűnbánatot mond, mint ahogy az általa megdöntött hatalomnak is, meg kellett bánnia ama tiprást, amelyben Petőfi elveszett.

(Magyar írók nyilatkozata, 1956. december).

versenyen 52 résztvevő 24 nemzetet képviselt s a zsűri egyhangúlag Franklt minősítette a legjobbnak.

A Rencontres Internationales

keretében 1957. VII. 9-én tartott Auer Pál előadást *Le drame hongrois et l'inaction du monde libre* címmel.

A LE MONDE DIPLOMATIQUE 1957. VII-i száma közölte Auer Pálnak a Nemzetközi Diplomáciai Akadémián 1957. VI. 29-én tartott előadását, melyben Auer többek közt ezt mondta:

„Akkor, amikor az ázsiai és afrikai népek szervezkednek és igyekeznek az európaiakat kontinensükről elkergetni, amikor kínai államférfiak látogatják európai országok fővárosait és tanácsokat adnak európai népek kormányainak, amikor elmaradt kulturájú népek kivívják szabadságukat és függetlenségüket s amikor viszont a szabad népek tűrik, hogy egy magas kulturájú, szabadsága visszaszerzéséért küzdő nemzetet ázsiai csapatok igázzanak le, — tudatára kell végre ébrednünk, hogy az európai népek jövője attól függ, hogy meg tudjuk-e teremteni az európai egységet.“

A Közép és Keleteurópai Bizottság londoni, 1957. VII. 1-i ülésén a vita első szónoka Auer Pál volt. A közös ebéden Duncan Sandys angol hadügyminiszter tartott beszédet, aki a két Európa egyesítését követelte s megemlékezett a magyar szabadságharcról.

KANADA

Kanadai költemények magyarul

Fáy Ferenc emigráns magyar költő s Watson Kirkconnell, az Acadia Egyetem elnöke, 150 válogatott kanadai költeményt ültetnek

át magyarra. A CANADIAN PRESS erről szóló jelentésében, melyet a NEW YORK TIMES (57. VII. 14) előkelő helyen közölt, ezt írja Fáyról: „Fáy Magyarországot egyik legkiemelkedőbb száműzötti költőjének tekintik. Műveit Kanadában, az USA-ban, Argentínában, Ausztráliában, Franciaországban, Németországban és másutt adták ki. Nemrég Kanada eredeti indián költőjének, Pauline Johnson-nak, rövid életrajzát s három költeményének magyar fordítását adta közre a Magyar Élet c. hetilapban...“

MAGYARORSZAG

A magyar írók

a terror fokozódására további hallgatással felelnek, t. i. akik még szabadlábban vannak. Az ÉLET ÉS IRODALOM, Kádárék „irodalmi“, folyóirata, mindenáron szólásra szeretné bírni őket. A lap 1957. VII. 19-én pl. ezt írja:

„Íróink egy része még most is hallgat, illetőleg nem publikál a párt alapelveit híven követő folyóiratokban. Meglévő irodalmi folyóirataink szerkesztősegei íróinktól még ma is udvariisan, halogató, kitérő választ kapnak kéziratokat kérő levelükre, vagy telefonjukra.“

Egy későbbi számban (57. VIII. 2.) maga a főszerkesztő, Bölöni György, kénytelen bevallani, hogy az írók szembenállnak a rezsimmel: „Az egészséges irodalmi munka megindulásának fő akadályja az, hogy az írók egy része még mindig nem számol a realitásokkal, az igazság tényeivel, és vonakodik beilleszkedni az irodalmi életbe. Ezzel — ha, reméljük, nincs is így — ezek az írók azt a látszatot keltik, mintha akarva, nem akarva az ellenforradalom uszályát hordoznák... Itt az ideje, hogy egyszer végeszakadjon ennek az áldatlan állapotnak és az írók mondják el,

mit tegyünk, hogy megszűnjék ez a káosz, mely fenyegeti kultúrfejlődésünket.“

Az ENSZ-ülés előtt a NÉPSZABADSAG egy tiltakozást közölt az ülés összehívása ellen, mely alá 170 magyar író nevét, köztük minden jelentős íróét, aki nincs börtönben, kinyomták.

NYUGATNÉMETORSZAG

Bartók Béláról

ir cikket a legelőkelőbb német katolikus folyóirat, a HOCHLAND (57. VI.), a „vir iustus“-ról, aki soha nem alkudott meg; a „professzor“-ról, vagyis az új típusú művésztől, aki egyesíti az alkotóművészetet a tudományos kutatással; „a parasztzene szellemének“ az elsajátítójáról, aki az új zenét „ősibb s eredetibb hagyományokba gyökerezettette, mint amilyent az európai zene eddig ismert“; és az emberről, akiről a „szűzies Adagio religioso, Bartók utolsó befejezett művének, a III. Zongoraversenynek, halk és megragadó korálja beszédesebben szól, mint ahogy arra szavak képesek lennének.“

TUNISZ

Szabadságharcos küldöttség

látogatott Tuniszba január 18 és január 30 között. Tagjai: Gábori György és Egri György. Számos tömeggyűlésen beszéltek. Tunisz miniszterelnöke, Bourghiba, is fogadta a delegációt. Közölte, hogy a tuniszi kormány továbbra is segítséget nyújt a keleteurópaiaknak nemzeti függetlenségükért folytatott küzdelmükhöz, továbbá, hogy kormánya meghívja Tuniszba a menekülttáborokban élő beteg és rosszul táplált magyar gyermekeket.

MAGYAR DIÁKOK KÜFÖLDÖN

A június 12-14 közt a chicagói egyetemen megrendezett diákkongresszusnak szenteli a THE HUNGARIAN STUDENT külön számát. A különösen összeállított s gazdagon illusztrált lap részletesen ismerteti a kongresszus lefolyását, és a határozatokat, a megválasztott vezetőség tagjainak nevét azonban hozzátartozóikra való tekintettel nem közli.

*

A magyar egyetemisták világszövetsége, melynek vaduzi üléséről legutóbb számoltunk be, a következő vezetőséget választotta: Merényi Aladár (elnök), Papp László (alelnök), a németországi delegátus (főtitkár), Géczhy Iván (tanulmányi titkár), Borka Pál (sajtó-titkár), Alföldi László (pénztáros), franciaországi és dániai delegátusok (ellenőrző bizottság). (THE HUNGARIAN STUDENT, I. k., 4. sz.)

A szabad magyar egyetemisták szövetsége delegációjának négyhetes indonéziai látogatása alkalmából az Indonéz Nemzeti Diákszövetség (PPMI) és a magyar diákszövetség tagjai 1957. VI. 17-én közös nyilatkozatot irtak alá. A két diákszövetség szoros együttműködést határozott el s a PPMI kinyilvánította készségét arra, hogy a világ diákegyesületeit felszólítsa, hogy erőteljesebben foglalkozzanak a magyarországi diákok helyzetével, ismertessék a magyar eseményekkel kapcsolatos álláspontjukat és tiltakozzanak a magyar diákok elleni perek és ítéletek ellen.

*

A Jugoszláviába menekült 300 diák kimentésére a magyar diákszövetségek minden országban nagy erőfeszítéseket tesznek. Dánia elvállalt 10 tuberkulotikus beteget, Franciaország 8-at, Svájc 2-t. A

Norvégiába menekült magyar egyetemisták ösztöndíjuktól gyűjtötték össze egy diáktársuk kiszállítási költségeit. A Magyar Egyetemisták és a Belgiumi Szövetsége több mint száz diákot vitt ki Jugoszláviából és ezek közül 60-nak már az ösztöndíját is biztosította. Ugyancsak magyar diákok kérésére a Ford Alapítvány franciaországi szervezete 95, a németországi pedig 30 magyar diákot szállít ki s segíti tanulmányai folytatásában. Az Amerikai Magyar Egyetemisták Szövetsége 50 magyar egyetemista beengedését járta ki az USA-ba.

*

Nigériában, a Coordinating Secretariat of National Unions of Students (COSEC) kongresszusán a magyar diákküldöttség is résztvevett. A küldöttség tagjai Merényi Aladár a SZMESZ elnöke, Papp László az AMESZ elnöke és egy Afrikában tanuló magyar diáklány.

MAGYARORSZÁG A CIGÁNY VONÓJÁVAL

Írta: Zeke Zoltán

Starkie, Walter Fitzwilliam. *Raggle-taggle; adventures with a fiddle in Hungary and Roumania*. New York, Dutton [c 1933] 399 p. illus.

Walter Starkie, egy zeneérlő ír ember vedzőparipája a cigányzene. Elég művelt s így bizonyára jó könyveket irt Pirandelloról, az olasz és spanyol drámáról... Húsz egynéhány év előtt utnak indult, hogy könyvet írjon Magyarországról és a cigányok életéről. Ezért kell bennünk nagyon vegyes érzelmeket a könyv olvasása, amit angol barátaink lelkcsedve nyomnak a kezünkbe. De mert tehetséges ember írta, sok jószándékkal, megértéssel kell olvasni, tévedései, egyoldalú beállítottsága ellenére is. Akár tetszik akár nem, ezúttal is a cigányokkal boronáltak össze bennünk. Ha egyszer valaki azzal az eltökélt szándékkal jön Magyarországra, hogy kikutatja a cigányo-

kat, nincs segítség. Az Isten tudja, 3 hónap alatt hogyan szedell össze több cigányt, mint amennyit mi egész életünkben láttunk a győri cigánylajos és a pesti Dankó Pistautca között. Néha felszisszenünk, máskor büszkék vagyunk, míg az angolszász olvasó élvezzi a romantikát a maga szürke életében.

A támadás Olaszország felől indul meg. A szerző a kanizsai gyorsról a Balaton körül száll partra és szegény vándorlegénynek öltözve hegedűlgel Budapest felé. Amil ír, részben elhiszem, részben nem, de tagadhatatlanul érdekesen ír. A harmadik fejezet címe pl.: „MULATNI“ (Alcim: „Cigányok, nők, bor és csárdás“). Ennek a mulatni szónak a szerző szerint varázsereje van, mely felpezsdíti a kehes csatornán-tuli kedélyt is. Ezek után a szótárban márcsak a „Kezét csókolom“ és „Szeretlek“

következhet. Siófokon megismerkedik Károlyi Árpád cigányprimással és a fejezel végén egy Anna nevű urhölgy ablakán kell gyorsan kiugornia. Elhígyjem azt, hogy a Tokaji Bor a magyar faj szimbóluma és, hogy a zenének végzetszerű „Katharzis” (Aristoteles) jellege van a magyarság életében? Ez erős túlzás, mégha szereljük is a zenét. Mint ahogy volt pántlikás népszimfű, Marica grófnő és cigányzene a Hungária terraszán, de ez még mind nem Magyarország.

Budapest persze gyönyörváros. Néhai Magyar Imre primás elég tárgyilagosan ismerteti meg a muzsikus cigány és a vályogvelő közti különbséggel. Ugyesen felhasználja mindazt, amit ő magyarságról összeolvasott, de különösen a Bihariról, Csermákról, Czinka Pannáról szóló történeteket. A cigányzene stilusát kottákkal magyarázza. Szóval nem mondhatjuk, hogy hasból beszél, hanem nagyon is érti, ismeri a tárgyat. Tisztában van azzal, hogy a csúcspont, de egyben választófal Liszt Ferenc, aki a maga korában alaposan félreértette a cigányzenét. A legnagyobb tisztelettel ismerteti, hogy Magyarországon Bartók és Kodály nyomán egy új zenei irány vette át a vezetést, mely szakít a cigányzenével és a mélyből, a nép régi dallamaiból, a folklorból teremtetle meg az új magyar zene nyelvét. Csodálja Kodály Psalmusát, Bartók ritmusát, de szerinte ez nem ok arra, hogy egyszerre megtagadjuk a cigányzenét, mely internacionális kapocs a gyűlölködő sovinizmus légkörében.

A Szent István-napi ünnepségek pompája a multat jelenti, amihez tudja, hogy nincs visszalérés. Az egyik amerikai turista gyerekcsnek mondja, a másik hideg-meleg vizes szállodákat és benzinkutakat követel, de az amerikai asszony szívét meghódította a koronaőr egyenruhája. Más a businég és más az, ha valaki azért jött Csikágóból Budapestre, hogy itt találja meg az ott hiányzó álomvilágot.

Pestről Mezőkövesdre vezet az út, mert hiszen az ottani népviselet a legkáprázatosabb. A nyomorról senki sem beszél. Gondosan kiválasztja a legolcsóbb, tehát a legrosszabb fogadót és azután egy lődörgő pincér, a csaposlány és egyéb kocsmatöl-

telék támogatásával folytatja néprajzi kutatásait. Egy kicsit Tersánszky J. Jenő, a Kakuk Marci világa ez.

A virágáruslányok, kasszatündérek világát közben felvállja egy fejezel a magyar grand seigneurról és bizony ez a fejezel lúnik a legkevésbé hitelesnek. Tovább vándorol egy cirkusszal, keresztül az alföldön és minden tanya ajtaja fellárul, ha megszólal a hegedűje. Jól esik olvasni, hogy milyen ragyogóan tiszta, agyonsikált a magyar parasztház.

Az öreg cigányprimás temetése megint csak alkalom arra, hogy megszólaljanak a hegedűk. Debrecen a kalmárok városának nevezi; végigvezet a Hortobágyon és a délibáb diszletezésével a csikósok közt érdekcsen írja le mindazt, amit Ecsedi Istvántól, a Múzeum igazgatójától összeszedett.

Különböző kalandok közt jut Kolozsvárra, amit Kelet Oxfordjának nevez. Jól meglátja a magyar-román ellentéteket, két testvérkultura vetélkedését. Itt esik meg vele az a különös tapasztalat, hogy be akar váltani egy tíz fontos csekket, de kellene valaki, aki személyazonosságát igazolja. Az angol konzulhoz hiába megy, az mégcsak fogadni sem hajlandó. És ekkor egy felületes ismerőse, egy magyar uriember, akinek a nevét sem tudja, szó nélkül, készséggel szignálja a csekket. Hát ilyenek a magyarok, állapítja meg, az angol sohasem enged magához közel az idegent, aki a vonaton ismerkedni próbál, azt hamiskártyásnak nézik, de Magyarországon az idegen sohasem járhat zátonyra.

A kolozsvári egyetemi tanárok, magasabbrendű bohémek, junói természetű román operaénekesnők után megint csak a cigányok következnek, hogy székelyek és szászok között lassan Bukarestbe érjen. Így legalább alkalom nyílik vérbeli medveláncollató oláh cigányok bemutatására is. Azlán belekeveredik egy tulzsúfolt III. osztályú váróterem éjszakai tömegébe, furcsa penetráns szagok közé, és megérkeztünk az igazi Balkánra.

Mégis a könyvnek van valami Dunavölgyi beállítottsága. A szerző megérezte, hogy magyarok, szászok, románok, Sopron. Kolozsvár és Bukarest között, milyen közel

THE WORLD'S FINEST...

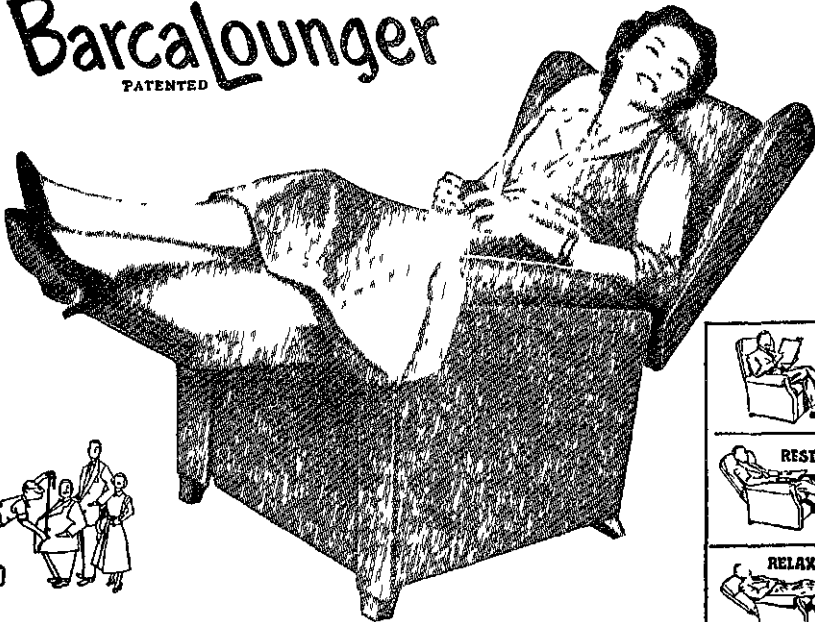
MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE
AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features "Floating Comfort." The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining without knobs or levers.

BarcaLounger

PATENTED

**WHAT SIZE CHAIR
DO YOU WEAR?**

BarcaLoungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY BARCALO OF BUFFALO

NOTRE REPUTATION DANS LE MONDE

L'article de fonds est de la plume d'Endre Enczi, rédacteur en chef (1955—1956) de IRODALMI UJSAG (Revue Littéraire) qui a joué un grand rôle dans la „révolte des écrivains“, précédant la révolution hongroise. Cet article intitulé „Notre cause est la cause de l'humanité“, contient, entre autres, les passages suivants :

„Il est possible que bien des pays et des peuples considèrent que notre rôle historique consiste à faire obstacle, sur le chemin du monde, aux tanks qui écrasent l'humanisme, et ceci en leur opposant nos corps pantelants et nos protestations morales, il est possible, encore, que ces aînés organisés et sages s'imaginent qu'il suffit de nous verser le baume de leur condoléances et sympathies grandiloquentes mais attention, ceux qui s'ariètent là, oublient que leur comportement ne fait qu'encourager la violence et ouvrir largement la porte à ceux qui tendent à écraser sous leur botte les droits humains des petites et grandes nations. C'est bien ce point de vue qui a rendu possible et continue à faciliter l'écrasement de notre révolution nationale.“

C'est le tour du monde, maintenant, d'élever sa voix, à la place de celle des écrivains rendus muets, il est grand temps que la conscience du monde s'éveille! Des millions d'honnêtes gens devraient faire entendre leur voix parlées et écrites, et si ceci ne suffisait toujours pas,

Résumé Français

alors les organisations et institutions mondiales, les nations et les gouvernements devraient prendre des mesures culturelles et économiques contre la barbarie, la violence, la terreur organisées. La défense du peuple hongrois est en même temps la défense du monde civilisé. La liberté d'un peuple n'est pas seulement un intérêt national c'est la cause sacrée de toute l'humanité“

Les dernières paroles du président du conseil hongrois, Imre Nagy, à la Radio de Budapest le 4 novembre 1956:

„Dans ces dernières minutes, je désire prioritairement les dirigeants de la révolution de quitter le pays, autant que possible. Qu'ils s'adressent ensuite à tous les peuples libres du monde en leur demandant leur aide et qu'ils leur fassent bien comprendre qu'aujourd'hui c'est seulement la Hongrie qui devait succomber, mais que demain ou après demain ce sera le tour des autres pays car l'impérialisme moscovite ne connaît pas de limite, et il tâche, maintenant, de gagner du temps seulement.“

En Californie, au cours du mois de septembre, on a fêté l'anniversaire d'Agoston Haraszthy. Voici de

qu'en écrit Philip Wagner, dans son livre intitulé „American Wines and Wine-Making“

„Dans les années 40 du siècle passé, il y avait chez nous un Hongrois remarquable, Agoston Haraszthy, qui a planté, pour ainsi dire, de ses propres mains les graines qui furent à l'origine de toute la culture viticole de Californie. En 1856, il a fait l'acquisition d'un terrain dans la Vallée Sonoma. Au bout de deux ans, il possédait une vigne de 85 500 cepcs et une pépinière comptant 460 000 boutures en sol. En 1861 il décida de faire un voyage d'étude en Europe. Il en rapporta 200 000 cepcs et boutures, parmi lesquels il y avait les variétés les plus importantes de toute l'Europe. Ainsi donc, à peu près en une décade, l'activité de Haraszthy a valu à la Californie, ce qui avait été acquis à la viticulture européenne, en plus de 2000 ans.“

*

„Hírünk a Világban“ publie en annexe trimestrielle, pour la première fois, une BIBLIOGRAPHIE, qui se propose de faire connaître la vie du livre hongrois à l'étranger, ainsi que les parties des ouvrages scientifiques et littéraires traitant de la Hongrie et qui ont paru dans d'autres langues. Ainsi nous offrons aux bibliothèques étrangères et à tous ceux qui s'intéressent à la Hongrie un instrument bibliographique contenant en anglais les données les plus nécessaires

állnak egymáshoz és mint a veszekedő rokonok, mégis egy keleteuropai fajta

Érdekes bongészni a többoldalas bibliográfiában. Zeneileg tájékozott és Liszt könyvein kívül Bartók és Kodály, Ecsedy Markó Miklós és különböző népdalgyűjteményeket sorol fel Bartók Maramaros román népzeneéről szóló könyvét magyar

elfogódottsággal illeti

A hosszaléptést „klasszikusnak“ mondja és ebben azt hiszem mindnyájan egyetértünk. A 6 oldalas indexben a komoly tudósok, politikusok között ilyen nevekkel találkozunk, mint Anna, Mancsi. Ldes emlékek lehetnek a multból és mosolyognánk ha nem lenne olyan keserű a szánk íze

OUR REPUTATION IN THE WORLD

English Summary

The leading article of this issue, „Our Cause Is the Cause of Humanity“, was written by Endre Enczi, former managing editor of IRO-DALMI UJSAG, the periodical of the „Writers' Revolt“, the movement that blazed a trail for the Hungarian Revolution of 1956. Here are some sentences of it:

„Some countries and peoples may simply take it as our duty to build on the highway of the world a barricade of our bodies and moral protest to cut off the forward march of the tanks that trample down humanism; some institutions and organizations may think that the grace of sympathy and condolence will suffice, yet, those who cannot go further than that, do lend encouragement to violence and assure unrestricted licentiousness for violation of human rights of small and great nations alike. This attitude helped and still helps to make Hungary again a prison of the idea of human liberty.

„For months, in the center of Europe a country has been divided into two opposing camps of false judges and helpless defendants. Not only Hungarians sit in the dock, not only Hungarian intellectuals, peasants and workers: the judgment is being passed on every decent in-

tellectual, worker and peasant of the world...

„The world should raise its voice for the silenced writers. Conscience should arise with renewed vigor.

Hungarian Premier Imre Nagy's last words in the Budapest Radio on November 4, 1956:

„I should like in these last moments to ask the leaders of the revolution, if they can, to leave the country... They should turn to all the peoples of the world for help and explain that today it is Hungary and tomorrow, or the day after tomorrow, it will be the turn of other countries, because the imperialism of Moscow does not know borders, and is only trying to play for time.“

Millions should raise their protest with all the power written or spoken word can exert. And if this is not enough, then institutions and organizations, peoples and Governments should take cultural and economic measures against barbarism, violence and intimidation. The defence of the Hungarian people is the defence of all the peoples of

the world. The freedom of a people of a country is not a domestic affair: it is the cause of mankind.“

*

The anniversary of Agoston Haraszthy was celebrated in California this September. According to an American publication (AMERICAN WINES AND WINE-MAKING, by Philip Wagner),

„It was a remarkable Hungarian, Agoston Haraszthy, who almost singlehanded planted the seeds of California's present-day viticultural industry. In 1856 he acquired a tract in the Sonoma Valley. Within two years he had a vineyard of 85.000 vines and a nursery of 460.000 rooted cuttings... In 1861, he set forth upon a viticultural tour of Europe. He brought two hundred thousand vines and cuttings, included among which were all the most important varieties of Europe. In little more than a decade his efforts did endow California with the results of two thousand years of European grape-growing.“

Hírünk a Világban
Editor:
Csicsery-Rónay I. szerkesztő
P. O. Box 1005
Washington, 13, D. C.,
U. S. A.

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Az egyetlen magyar egyesület, amelyet az Egyesült Államok kongresszusa látott el charterrel. 8 millió dollár vagyonunk, 30 millió dollár érvényben lévő biztosításunk van. Felvesszünk az USA területén élő és 55 évesnél nem idősebb személyeket. Adunk élet-, baleset-betegség-, valamint egyéni és családi kórház-biztosítást.

KÉRJEN TAJÉKOZTATÓT!

BIBLIOGRÁFIA

A HIRUNK A VILAGBAN MELLÉKLETE

A NOBEL-DIJ ÉS A MAGYAR IRODALOM

Az 1957-es irodalmi Nobel-díjat a nagy francia író, Albert Camus kapta. Magyar szempontból csak örülhetünk, hogy a magyarság e nagy barátja s a magyar forradalom világtörténelmi jelentőségének felismerője lett a nyertes.

Ebből az alkalomból azonban érdemes megvizsgálni a jövő évi lehetőségeket. Vajon ki s melyik nemzet fia lesz az 1958-as irodalmi Nobel-díj nyertese?

A magyar irodalom mindenképp megérdemli, hogy — miután Janus Pannonius óta annyi képviselőjében, pl. Petőfiben s Jókaiiban, a világirodalom élő alkotórészének bizonyult — végre helyet foglaljon a svájci, belga, lengyel, izlandi, finn, stb. irodalom mellett a Nobel-díjjal kitüntetettek között.

Az irodalmi Nobel-díjat 1901 óta adják ki s azt a következő nemzetbeliek kapták: 10 francia, 6 angol, 5 amerikai, 5 német, 4 svéd, 3 norvég, 3 dán, 3 olasz, 2 spanyol, 2 lengyel, 2 svájci, 1 belga, 1 indiai, 1 finn, 1 izlandi, 1 chilei, 1 ír, 1 puertoricói (spanyol emigráns). Többször nem került kiosztásra. Nemcsak a nemzetek közti arány, de az egyes díjazottak nevei is arra mutatnak, hogy nem mindig a legérdemesebbek kapták a díjat. Vajon ki olvasta pl. Heydenstam vagy Benavente műveit a mai generációból? Ezért az a szempont nem lehet döntő, hogy a jelenlegi magyar íróknál esetleg nagyobb író is él. Persze, hogy él. De egyrészt nehéz a valódi nagyokat összehasonlítani, másrészt a díjakat nem aszerint szokták kiosztani, ki az éppen legnagyobb, aki nem kapott még Nobel-díjat.

Talán még fontosabb érv a magyar No-

bel-díj mellett, hogy a magyar íróknak döntő szerepük volt az októberi forradalom előkészítésében. Az európai szellemi életet évtizedek óta győtrő önvád, a nyugati civilizáció sirját már-már megásó „írásstudók árulása“ a magyar írók magatartásában változott az írástudók hősies helytállásává. A magyar írók önfeláldozó hűsége az igazsághoz vajon politikai szempont-tá minősíthető-e, mely nem tartozik az irodalmi elbírálás alá? De hát nem kapott-e irodalmi Nobel-díjat Churchill is? S nem a hillerizmus elleni tiltakozás egyik tudatos formája volt-e, hogy az 1935-ös Nobel (Béke)-díjat egy baloldali német írónak, Ossietzkynek ítélték oda s adták át börtönében?

A ma élő magyar írók közül többen is méltóak lennének a Nobel-díjra. S remélhetőleg kap is annyi magyar író Nobel-díjat, amennyit dán vagy norvég írók kaptak. Hisz Márai Sándor, Németh László, Tamási Aron már bizonyára régen Nobel-díjasak lennének, akárcsak Illyes Gyula, ha szerencsésebb nemzet íróiként születtek volna. Ha a forradalom előtti írói magatartásukat vennénk tekintetbe első helyen, Háy Gyula és Déry Tibor is beleil lennek a névsorba.

Ha csak egy íróra gondolhatunk, amint-hogy most csak az 1958-as irodalmi Nobel-díj esélyeit vizsgáljuk, talán mégis Illyés Gyula az, aki a legtöbb joggal igényelhetné a díjat. S amellet a legtöbb esélye is lehetne. Illyés egyaránt nagyot alkotott, mint költő, mint drámaíró s mint prózaíró. Írói működése az egész társadalom fejlődésére kihatott. Munkásságát ismerik külföldön is, főleg Franciaországban, annyira, hogy idegen írói körök támogatása

galartása miatt a Kádár-féle bábkormány letartóztatja s ma sem szabad még.

A mai nemzetközi légkörben, amelyben a magyar nép iránti rokonszenv s a lehetlenség miatti szégyen olyan szavazati arányokat produkál a magyarság mellett, mint amilyen a szeptember 14-i ENSZ-halárhozaté volt, egy ilyen nemzetközi elismerés, mely hozzá még régi igazságtalanságot is jóvátenni hivatott, s amely semmilyen erélyesebb akciót, csak egy újabb szavazást kíván meg a díjkiosztó testületben, — a komoly lehetőségek közé tartozik.

Általában február 1-ig fogad el a négy tagú irodalmi Nobel-díj bizottság ajánlásokat. Utána a bizottság különböző szakértőktől jelentéseket kér be. Ennek az anyagnak az alapján mondja ki a bizottság ítéletét, amely a legtöbb esetben végleges. A döntést a Svéd Akadémia vitatja meg ezután, s mondja ki az utolsó szót. Az Akadémia 18 tagja jogosult szavazni. A díjkiosztás az év utolsó hónapjaiban történik. Reméljük, 1958-ban ilyenkor magyar író nevét kiáltják világgá az újságok és rádiók, mint az irodalmi Nobel-díj nyertesét. (Cs.)

MAGYAR KÖNYVKIADÓK A SZÁMÜZETÉSBEN

I. Kossuth Kiadó

A Kossuth Kiadó 1952-ben alakult Cleveland-ben. Részvénytársaság egyenként 10 dolláros részvényekkel. A kiadó elnökei Nyírő József és Wass Albert voltak. Jelenlegi elnöke Flórián Tibor. Ügyvezető alelnöke Hokky Károly. A Kossuth Kiadó szellemi atyja s az alapító bizottság elnöke Szász Béla volt, aki később a kiadó ügyvezető alelnöke lett, jelenleg a terjesztést irányítja.

A Kossuth Kiadó eddigi kiadványai:

Wass Albert. *Elvész a nyom* [The trail vanishes]. Cleveland, Ohio, Kossuth Pub. Co. [1952] 315 p. (Elfogyott)

Wass, Albert. *Ember az országút szélén* [Man on the curb of the highway]. 2. kiad. Cleveland, Ohio, Kossuth Pub. Co., 1953. 88 p. (\$ 0.80)

Nyírő, József. *A sibói bölény* [The bison of Sibó]. Cleveland, Ohio, Kossuth Kiadó, 1954. 302 p. (\$ 2.80)

Pohárnok, Jenő, ed. *Séta betűországban* [Walking in the land of the alphabet] Kossuth Kiadó tankönyvsorozata, 1) [Cleveland, Ohio] Kossuth Kiadó, 1955. 128 p. illus. (\$ 2.00)

Pohárnok, Jenő, ed. *Szép magyar világ* [Beautiful Hungarian world]. (Kossuth Kiadó tankönyvsorozata, 2) [Cleveland, Ohio] Kossuth Kiadó, 1956. 208 p. illus. (\$ 2.00)

Ferdinándy, Mihály. *Magyar történelem* [Hungarian history]. (Kossuth Kiadó tankönyvsorozata, 3) Irták: Ferdinándy Mihály [et al.] [n. p.] Kossuth Kiadó, 1957. 295 p. (\$ 2.50)

Előkészületben:

Ispaits: Magyar földrajz és néprajz.

Bakó: Magyar nyelvtan.

Tóth és Kerényi: Magyar irodalomtörténet.

Zarány: Magyar történelmi és földrajzi atlasz.

A Kossuth Kiadó címe: 3905 Whitman Ave., Cleveland 13, Ohio, U. S. A.

MAGYAR KÖNYVTÁROK KÜLFÖLDÖN

Bakó Elemér	Library of Congress, Washington (USA)
Fischer János	Library of Congress, Washington (USA)
Taborsky Ottó	Library of Congress, Washington (USA)
Wilkins Ottóné	Library of Congress, Washington (USA)
Mrs. G. B. Wemple	Columbia University, New York (USA)
Fetter Klára	Hoover Library, Stanford University, Cal. (USA)
Szabó Istvánné	Agrártudomány Egyetem Közp. Könyvt., Budapest (1956-ig)
Hesz Kálmán	National Library Service, Wellington (New Zealand)
F. Kőszegi István	National Library Service, Wellington (New Zealand)
Kuncz Egon	Mitchell Library, Sydney (Australia) (Folytatjuk!)

ESTUDIO JURIDICO SIMON-TELLO

Buenos Aires, Argentina

Cangallo 1133

T. E. 35 — 8249

A Hírünk a Világban negyedévi mellékletet indít Bibliográfia címmel, hogy a magyar könyv életét külföldön, valamint az idegennyelvű tudományos és szépirodalom magyar vonatkozásait regisztrálja. Egyúttal bibliográfiai eszközt ad a külföldi könyvtárak és minden érdeklődő kezébe, a legszükségesebb adatokat u. i. angolul is közli.

A folyóirat tartalmilag többek közt a következőket fogja magában foglalni:

Könyvismertetéseket magyar szempontból fontos művekről, annotált (bizonyos tárgykört felölelő vagy azon belül ajánló) bibliográfiákat, könyvlistákat magyar vonatkozású idegen művekről, magyar vagy magyarországi szerzők könyveiről, magyarországi egyetemi disszertációkról; külföldön élő irodalmi, tudományos, zenei alkotóink műveiről egyéni bibliográfiákat; a külföldi magyar könyvkiadók működésének ismertetését; magyar vagy magyarországi könyvtárosok számbavételét; híreket, rövid ismertetéseket a könyvkiadás és könyvtártudomány történetéről, otthoni s külföldi fejleményeiről, a társemigrációk ilyen vonatkozású működéséről; izelítőket egy-egy érdekesebb könyvből; kérdés-felelet rovatot olvasóink bibliográfiai téren való szolgálatára; pályázatokkal nagyobb összegű díjakkal.

Annotált bibliográfiáink sorát a magyar forradalom külföldi irodalmának számbavételével nyitjuk meg, ma hírünk alakulása szempontjából ez a legnagyobb hatású. A fontosabb munkákat következő számunkban folyamatosan ismertetjük, míg a lehető teljes bibliográfiát valószínűleg könyvformában fogjuk kiadni.

Hírünk a Világban hereby publishes a quarterly supplement entitled Bibliográfia, to record the life of the Hungarian book abroad and list Hungarian references of foreign language scientific and belletristic literature. In addition, the supplement will serve as a bibliographic tool in the hands of librarians all over the world and those who are interested, since it will offer the most important data also in English.

Among other articles, this periodical will contain the following:

Book reviews, annotated bibliographies, recommended books, lists of books dealing with Hungary or written by Hungarians; individual bibliographies of Hungarian writers, scientists, and composers living abroad; reports on the activities of Hungarian book publishers abroad; lists of Hungarian or Hungarian-born librarians working in foreign libraries; news and short articles on the history of book and libraries, and present development in Hungary and abroad, as well as the pertinent activities of fellow-exiles; tidbits from interesting books; a column of „Queries and Answers“ to serve the bibliographical needs of readers; competitions with valuable prizes.

Our annotated bibliographies will start with a review of foreign literature concerning the Hungarian Revolution. The most important works will be reviewed in this current and following issues, while the complete bibliography probably will be published in book form.

We hope that our readers will benefit from our new supplement, in fact a new periodical, and will support it with data and advice.

A MAGYAR FORRADALOM ANNOTÁLT BIBLIOGRÁFIÁJA (I.)

United Nations. General Assembly. Special Committee on the Problem of Hungary. *Report*. New York, 1957. 148 p. fold. map. Official records: 11th session. Suppl. no. 18 (A/3592)

A dán, ausztráliai, uruguayi, tuniszi és ceyloni tagokból álló ENSZ-bizottság egyhangúlag állapította meg — miután 111 tanut hallgatott ki s számtalan dokumentumot vizsgált át —, hogy a magyar forradalom a/spontan nemzeti felkelés volt, b/demokratikus szocializmust követelt, c/szovjet fegyveres beavatkozás tudta csak leverni és hogy d/„ellenforradalom“ valóban volt, de az Kádáréknak a szovjet fegyveres erővel való kormányrajuttatásában állt, szemben egy kormánnyal, melyet a magyar nép túlnyomó többsége támogatott. Az ENSZ-jelentés alkalmas arra, hogy a világközvélemény nagyobbik részét, benne az ázsiai s afrikai népeket, az igazság oldalára állítsa.

Lasky, Melvin J. *The Hungarian Revolution; the story of the October uprising as recorded in documents, dispatches, eye-witness accounts, and world-wide reactions*. [A magyar forradalom; az októberi felkelés története, ahogy meg lett örökítve dokumentumokban, szemtanúk beszámolóiban és abban, ahogy a világ reagált rá]. New York, F. A. Praeger, 1957. 318 p. illus. "A white book"

A legjobb dokumentumgyűjtemény a történelem legjobban dokumentált forradalmáról. Mindeddig ilyen terjedelemben többet felölelő, világosabban elemző, érzékletesebb beszámoló nem jelent meg a magyar forradalomról. Amint a *New York Times* kritikusa írja, „ezt a könyvet mindenkinek el kell olvasnia, aki meg akarja érteni a magyar forradalmat.“ Hugh Seton-Watson mesteri tanulmánya a történelmi előzményekről egészíti ki a kötetet.

U. S. Congress House. Committee on Foreign Affairs. *Special Study Mission to Europe on Policy Toward Satellite Nations*. Report. Eighty fifth Congress, first session, under authority of H. Res. 29. Washington, U. S., Govt. Print. Off., 1957. 25 p.

Egyetlen mondat a jelentésből érzékelteti a bizottság véleményét az egész kérdésről: „Az, hogy a szabad világ s az Egyesült Nemzetek az USA vezetése alatt elmulasztották, hogy pozitív akciót indítsanak a magyar ügyben, melyet nemcsak vártak, hanem implicite meg is ígértek, a mi egész generációnk számára az elmulasztott alkalmat jelenteli... A magyar forradalom az egész világot megrengette s az Egyesült Államok, a szabad világ vezetője, a tétlen szemlélő szerepére szorítkozott.“

The revolt in Hungary [A magyarországi felkelés]; a documentary chronology of events, based exclusively on internal broadcasts and provincial radios, Oct. 23, 1956 — Nov. 4, 1956. [Transl.] New York, Free Europe Committee [1956] 112 p. illus.

A század legizgalmasabb helyszíni közvetítése kinyomtatva is lélegzetelállító. Szerkesztői a legfontosabbakat válogatták ki az adásokból az angolnyelvű olvasók számára.

A magyar forradalom és szabadságbarc a hazai rádióadások tükrében, 1956 október 23 — november 9. [The Hungarian Revolution and fight for freedom as reflected by the internal broadcasts, October 23, 1956 - November 9, 1956] Összeállította: Varga László. New York, Free Europe Press [1956?] 376 p.

Az angolnál sokkal teljesebb válogatás. Kár, hogy az idő rövidege miatt helyenként a nyers szövegek (úgy ahogy le lettek hallgatva) kerültek a kötetbe. Kitűnő kiindulópont további kutatáshoz.

Konkoly, Kálmán. *Ein Land in Flammen; der Opfergang Ungarns* [Egy ország lángokban; Magyarország kálváriája — A country in flames; Hungary's calvary] von Kálmán Konkoly und Aurél Ábrányi. München, Isar Verlag, 1956. 157 p. illus.

Jó riportkönyv a forradalomról. 1956 végén, amikor íródott, alig lehetett volna hivebben érzékeltetni az eseményeket s értelmüket másfélszáz oldalon. Mint minden riportkönyvnek azonban, fő hátránya, hogy nagyobb távlatból hitelesebb s mélyebb elemzésű művek születhetnek, tehát idővel háttérbeszorítják.

Michener, James A. *The bridge of Andau* [Az Andau-i híd]. New York, Random House [c 1957] 270 p.

A forradalom drámai ismertetése szemtanúk elbeszéléseiből összerakva. A híres író saját állítása szerint rendkívüli körültekintéssel szűrte meg az adatokat, mégis számos nyilvánvaló hiba csúszott a műbe. Legjelentősebb fejezete a könyvnek az „Orosz vereség“ című, melyben Michener azt elemzi, hogy vesztette el Moszkva a lelkek feletti uralmat a „világtörténelmi fordulat“-ot jelentő magyar felkelésben s egyúttal rámutat Amerika súlyos erkölcsi vereségére is. Idézi, mit mondott egy budapesti amerikai tudósítónak egy magyar barátja: „Ne gyötörjétek magatokat emiatt. Megértjük, hogy nincs hatalmatok segíteni rajtunk. De mi boldogok vagyunk, hogy a ti ügyetekért harcolhatunk.“

Les Temps Modernes; revue mensuelle. v. 12, no. 129/130/131, nov./dec. 1956/jan. 1957. [Paris, 1957] 577-1063 p. Tartalom [contents]: Le fantôme de Staline par Jean-Paul Sartre — Du rapport Khrouchtchev à la tragédie hongroise: le communisme à l'heure de la verité par Marcel Péju — La révolte de la Hongrie par François Fejtő.

Sartre, mint hitéhez ragaszkodó baloldali, analízisa s ítéli el a szovjet intervenciót; a Nagy Imre-párti Fejtő kitűnő válogatásban mutatja be a francia olvasónak a Révai-féle szellemi terror, majd az írói s költői ellenállás éveinek természetét.

A szabadságharc követelése, 1956. [The Hungarian revolution: the people's demands, 1956] (Tanulmányok a magyar szabadságharcról, 1) Összeállította: Juhász Vilmos. New York, Free Europe Press, [1957] 60 p. English summary.

A különböző forradalmi csoportok az ország leg-távolabbi vidékein is ugyanazt akarták. Ezek, a szerkesztő által ügyesen rendszerbe foglalt kül-s belpolitikai, gazdasági s általános politikai követelések lényegükben megdöbbentő hasonlóságot mutatnak. Bizonyítják, hogy az egész nép ugyanazokért az eszmékért harcolt: függetlenségért s demokráciáért.

A magyar néphadsereg szerepe a szabadságharcban, 1956 [The role of the Hungarian People's Army in the freedom fight, 1956]. (Tanulmányok a magyar szabadságharcról, 2) Irta: Páll György. New York, Free Europe Press [1957] 40 p. English summary.

A szovjet imperializmus egyik legfontosabb bázisának a csatlós hadseregeket tekintették. Magyarországon ez össze omlott. Ennek a világtörténelmi jelentőségű eseménynek egyes fázisait mutatja be a tanulmány.

Cué Romano, Ramón, S. J. *Sangre de Hungría* [Magyarország vére — Hungary's blood]. Santiago de Compostela, 1957. 59 p. illus.

Kilenc költeményből álló verseskötet Dürer „Apokalipszis”-éből vett illusztrációkkal. Inkább értelmi költészet, de némelyik vers megdöbbentően drámai, mint pl. az, amely a Dunában úszó forradalmárok holttesteit a Temzében, Szajnában, Hudsonban, stb. osztatná szét, hogy a szabad világ lássa, mit tett.

Kishi, Tetsuo, ed. *Sbi no jusanichikan; sukui o motomeru Hangari boso no kiroku* [Tizenhárom halálos nap — Thirteen days of death]. Tokyo, Mainichi Shimbunsha, 1957. 202 p. illus. A magyar forradalom az otthoni rádióadások tükrében. Különös figyelmet szentel a könyv a rádiók segítséget kérő adásainak.

Tallózás

„Mind az archeológiai leletek, mind pedig a földrajzi helynevek bizonyos mértékben megerősítik feltevésünket, hogy a magyar uralom Déloroszország felett hosszúra nyúlt.” (241)

„... Más rendelkezésre álló információk alapján azt kell feltételeznünk, hogy a tényleges uralmat Kíev felett a magyarok vették át... Feltételeznünk kell, hogy a kazárok és magyarok közt megállapodás jött létre (840 körül), amely nyomán Kíev Olom birtokába került. ... Béla jegyzője szerint a magyar vojvoda, Olom (Almus) legyőzte a kieveket, akiket fennhatósága elismerésére kényszerített. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni, hogy [az orosz] Krónikák Könyve *Olom palotájáról* beszél, mely egy Kíev melletti dombon állt. A dombot mint ugor (magyar) települést ismerték (*Ugorskoe*).” (332)

„Valószínűleg Olom nevében uralkodtak Kíev fölött Askold és Dir. A 870-es évek végén a kievi élet látszólag békés fejlődése megtört, amikor egy újabb varáng banda érte el a várost Novgorodból jövet. (365)... [Vezérük] Oleg elfoglalta Kíevet.. és megölette Askoldot és Dirt; utóbbiak holtestét Olom palotájába vitték az Ugor Dombra. Miért? Mert nyilván Olom nevében uralkodtak az ő palotájából, amely a kormányzó székhelyeként szolgált.” (342)

„Az ő meggyilkolásukkal a Kíev feletti magyar uralom végetért. „És Oleg tette meg magát Kíev hercegének”. (878-ban).” (368)

(Vernadsky, Georg. *Ancient Russia*. New Haven, Yale University Press, 1943. 425 p.)

„Vasbordájú Edmund két fia... el lett távolítva Angliából s végül István magyar király udvarába kerültek, aki nagy tisztességgel bánt velük. A száműzöttek egyikének gyermekei később híresek lettek: Edgar, az Aetheling, és Skóciai Szent Margit.” (100). Blair, Peter Hunter. *An introduction to Anglo-Saxon England*. Cambridge, University Press, 1956. 381 p.)

„A talán legnagyobb újabb politikai költőt Magyarország produkálta. [Petőfi] életműve már korán Magyarországon kívül is csodálatot keltett főleg a német romantikusok körében. Bettina v. Arnim „Napistene”-ként emlegette s Hermann Grimm a világirodalom legnagyobb költői közé sorolta.” (594). Laaths, Ervin. *Geschichte der Welllitteratur*. München, Droemersch Verlagsgesellschaft, 1953. 830 p.)

ÉSZT KÖNYVKIADÁS A SZÁMÜZETÉSBEN

Mintegy 60.000 észl menekült el a házájából a jelenleg uralkodó terror elől, vagyis 5%-a a nemzetnek. Ugyanakkor a független Észtország utolsó éveiben működő írók 30%-a. Ebből az arányból nyilvánvaló, hogy milyen ijesztő lehetett az írók számára a szellemi szabadság elvesztésének a kilátása. Egyetlen menekült író se tette le a tollát, míg azok, akik otthon maradtak, egyenként elhallgattak vagy el lettek hallgattatva.

A száműzetés tizenkét éve (1944-1957) alatt észl emigránsok közel 800 észl kiadványt adtak ki, egyenként 2000-től 4000-ig terjedő példányszámban. Ezzel egy új észl irodalmat teremtettek külföldön. A Nyugatra menekült észl írók közül August Mälik és August Gailit a legnevesebbek, a költők közül pedig Marie Under és Gustav Suits (utóbbi 1953-ban meghalt). A fiatalabb nemzedékből Bernard Kangro emelkedik ki; költő s író; mint költő kiválóbb, de több prózát ír.

Mintegy tíz észl kiadóvállalat működik a száműzetésben. Székhelyük Svédország, Németország, Kanada és az Egyesült Államok. Közöttük régebbi s szilárdabb alapokon nyugszik a kanadai „Orto Észt Könyvkiadóvállalat”; az „EMP Könyvkiadóvállalat” Svédországban; és az ugyancsak Svédországban működő „Észl Írók Szövetkezete”. Az utóbbi különösen említésre méltó, miután olyan íróknak a szövetkezeti vállalkozása, akiknek a műveit a vállalat adja ki. Csak 1951-ben alapították, de máris ez a kiadó publikálja az összes eredeti szépirodalmi alkotásoknak 80-90%-át.

Ha összehasonlítjuk az eredeti szépiro-

dalmi írásművek arányát Szovjet-Észtországban és a szabad világban 1944 s 1956 közt, a következő táblázatot kapjuk (az oldalszámot kerek számban adjuk):

Szovjet-Észtországban Száműzetésben		
Regényirodalom	17 (4400)	85 (26,800)
Novellagyűjtemények	24 (3000)	25 (5300)
Emlékiratok	4 (900)	33 (9350)
Verseskötetek	48 (4030)	51 (3950)

Amikor a szovjet megszálló csapatok lerohanták Észtországot, az észl tudósoknak és egyetemi tanároknak több mint 50%-a menekült idegen országokba, hogy elkerülje a várható kommunista terrort. Több mint 100 észl nyert el külföldi egyetemeken magasabbfokú egyetemi diplomát. Az egyetemi hallgatók száma állandóan 400 és 500 között mozog. A száműzetés évei alatt mintegy 1300 tudományos művet adtak ki, a tudomány legkülönbözőbb területein.

Az észl könyveket s könyvkiadást Nyugaton számos bibliográfiai mű dolgozta fel. Bernard Kangro „Eesti raamal vabas maailmas; bibliograafilise ülevaade 1944-1956” (Az észl könyv a szabad világban; bibliográfiai áttekintés 1944-1956) c. Stockholmban, 1957-ben megjelent munkája minden száműzetésben kiadott könyvet jegyzékbe vesz. Egy majdnem befejezett lista, melyet szintén Svédországban készítettek, az összes, észtek által az emigrációban írt tudományos könyvek és terjedelmesebb cikkek összegyűjtését kísérli meg. Készülnek más, nagyobb területet felölelő bibliográfiák is, melyek előreláthatólag az elkövetkező tél folyamán jelennek meg. Céljuk és tárgyukörük különböző s bizonyára még jobban rá fognak világítani egy nemzet egy kicsiny csoportjának irodalmi érdeklődésére és tevékenységére. (S. K.)

NÉMETH LÁSZLÓ: ISZONY
(Argentínai kiadás)

Ara postaköltséggel \$ 2.10
(megrendeléshez melléklendő)

Cím: P. O. Box 69
Welland (Ont.)
CANADA

Ajándékozzon könyvet amerikai barátainak!
Madách: The Tragedy of Man . . . \$ 3.20
Hungarian Poetry, ed. by E. F. Kunz \$ 3.20
Hungaria Album \$ 3.—
Megrendelhetők kiadóhivatalunkban.

K Ö N Y V I S M E R T É S E K

Macartney, Carlile Aylmer. *A history of Hungary, 1929 - 1945*. New York, Praeger [1956 - 1957]. 2 v. British edition: October Fifteenth, Edinburgh, 1956 - 1957. 2 v.

C. A. Macartney nemrég megjelent könyve kétségkívül olyan munka, amelyre a sztereotip jelző: hézagpótló, nemcsak sztereotip értelemben illik. Ennek a nemcsak a magyar, hanem a világtörténelem szempontjából is talán páratlanul drámai korszaknak egy kicsiny, súlyosan érintett nép szempontjából való feldolgozása minden bizonnyal szűk magyar körökön túlnyúló érdeklődésre tarthat számot. A ma történetírására Toynbee munkássága rányomta bélyegét. A könyv olvasói pregnáns képet kaphatnak arról, hogy mit is jelent az, amikor a Toynbee-i „Age of Trouble“ mélyen járó ekéje felszántja az évszázados kultúrfejlődés vetését. A közfigyelmet túlságosan leköti a nagyság és a nagyok sorsa, az európai fejlődésben azonban a kisleányok mindenkor értékes, fontos szerepük volt. Macartney munkája betekintést nyújt abba kálváriába, amelyen a második világháború hármas viadalában középre sodródott kisleányok mentek végig.

Magyar szempontból a műnek hézagpótló jelentőségét méltatni sem kell: ennek a korszaknak objektív történelmi feldolgozása nem áll rendelkezésre, magyar történetírás részéről a kommunista uralom megszűntéig nem is remélhető. Nyugaton az elmúlt évek során megjelent ugyan néhány idevágó munka, de ezek részben emlékiratok, részben nyíltan is pusztán politikai igények igazolására készültek. Az előbbiek óhatatlanul leszűkítve, egyik vagy másik személy szempontjából tekintik át az eseményeket, az utóbbiak pedig a tárgyilagosság igényét már eleve feladták. Macartney műve valóban páratlan értékű: szerzője évtizedek óta tanulmányozta a magyar életet, s bár politikai nevelése és világnézete kikerülhetetlenül rányomja a bélyegét gondolkozására, munkája annyira pártatlan, amennyire csak külföldi, az eseményekben nem involvál, a tudomány objektív szemléletmódjához szokott író műve lehet.

A munka megírását szokatlan körülmények jelentékenyen megkönnyítették. Annak ellenére, hogy a kommunista rendszer következtében a források egy része talán kevésbé hozzáférhető, mint normális viszonyok között, a magyar összeomlás számos olyan forrást nyitott meg Macartney előtt, amelyek

viszont más körülmények közt irattarak mélyén lennének eltemetve. A szerzőnek emellett lehetősége nyílt arra is, hogy a kor sok szereplőjétől és tanujától közvetlenül szerezhessen be adatokat. Így azután az olvasó a legtöbb fontos eseménynek, fordulatlak több oldalát is megismerheti. A könyv érdekesítő olvasmány azok számára is, akik maguk is résztvevői, befolyásolói voltak az eseményeknek.

Bár Macartney mindvégig a legnagyobb tárgyilagosságra törekszik, megítéléseivel nem mindenütt érthetünk egyet. Macartney kiérezhető lekicsinyléssel beszél a háború alatti ellenzék működéséről — ez aligha igazolt és különösen igaztalan, ha figyelembe vesszük, hogy az ellenzék nem egy vezetője vérevel is megpecsételte állásfoglalását. Meglepő és magyarázatlan marad a könyv ajánlása is. Kérdéses az is, hogy az október 15-i események leírását illetően minden adat a szerző rendelkezésére állott-e. Mindez azonban talán érthető egy, az eseményeket oly hamar követő történelmi munkában.

Macartney történetíró és így a tárgyilagosság egyaránt kötelessége és joga. Nem áll ez a *Hírünk a Világban* kritikusra, akinek szükségképpen fel kell vetnie a kérdést: hogyan szolgálja a munka a magyarság hírét a világban. A válasz erre nem könnyű, hiszen magában foglalja a választ arra a kérdésre is, hogy mi saját magunk hogyan állítjuk fel ennek a keserves másfél évtizednek a mérlegét. Erre a recenzor nem mer vállalkozni, de azt a véleményt mégis megkockáztatja, hogy Macartney műve a magyarság hírét illetően nyereség. Nyereség, mert objektíven ismerteti azokat az eseményeket, amelyeket a világ vagy egyáltalában nem vagy pedig pusztán ellenséges propagandából ismer. És ha ebben a másfél évtizedben vannak események, amelyeket a magyar történelemből mindnyájan szeretnénk kitörölni, Macartney ezeket sem hallgatja el, de történelmi összefüggésükben, enyhítő körülményeikkel együtt és valódi lefolyásuknak megfelelően ismerteti. Manapság nagyon elsokasodtak azok, akik tények helyett mindent propagandára és a szavak szemfényvesztésére szeretnének alapítani. E recenzor megmarad a réginiél: szülőföldje, fajtája hírét, nevét illetően csak az igazságtól remél előnyöket. Macartney könyve az igazságot keresi: ezért a magyarság hírét illetően is értékes szolgálatot teljesít. (F. K.)

Cué Romano S. J., Ramón. *Sangre de Hungría*. Santiago de Compostela, 1957. 60 p. illus.

A maga hősiességében és reménytelenségében romantikusnak nevezhető magyar felkelés mélyen emberi tartalma és őszinte hazafiassága magyarázza, hogy olyan kifejezést is nyert, mellyel nem minden háború, forradalom és rendszerváltozás büszkélkedhetik: költői megéneklést. A magyar szabadságharcosokon kívül elvéve külföldi költőket is megihletett, mind a mai napig azonban tudomásunk szerint egyedülálló az eset, hogy idegen költő egy teljes verseskötetet szentelt a magyar drámának.

A szerző, mexikói születésű spanyol jezsuita, egy Mindszenty bíborosnak ajánlott és Marosy Ferenc megh. miniszter szavaival bevezetett kis kötet kilenc versében éneklé meg a magyarországi eseményeket a következő címek alatt: „Üzenet Compostelából“, „Egyedül hagyunk téged“, „A deportáltak vonata“, „A halottak fája“, „Futnak, futnak a gyermekek“, „Táblával nyakában“, „A Duna elégiája“, „Csak egy szót: köszönöm“ és „Hat betlehemes“. A Középeurópában uralkodó mértékes és rímes verseléssel és a latin államokban divó szabad irányzattal összehasonlítva, mely a költőiséget a képek, metaforák gazdagságában és a kötetlen zeneiségben keresi, P. Cué költészete egyaránt hidegnek, túlságosan értelminek és szabatosan megfogalmazottnak tűnhet. Mégsem hiányzik belőle a megkapó érzelmi tartalom, mikor egyik legsikerültebb versében, mely azóta magyar fordításban is megjelent („Egyedül hagyunk téged“) kertelés nélkül kimondja: „Európa porondján, — fényes délben — meggyalázták kicsiny hugunk, — és mi hagytuk!“

Igen hatásos lenne a „Duna elégiája“ is, ha meg szabadítanák az irodalomtörténeti reminiscenciáktól (Garcilaso spanyol reneszánsz költő száműzetése Csallóközben) és a túristapropagandára emlékeztető utalásoktól Strauss hegedűjére és Liszt rapszódiaira, hogy a maga meztelenségében maradjon a háborzongató gondolat: szét kell osztani a halottakat, melyeket a tenger felé sodor a Duna, hogy lássa őket a szabad világ: egy halottat minden folyóba, a Temze, a Szajna, a Hudson, a Tajo vizébe...

A spanyol költő verseskötetét, melyet a nagy magyarszármazású német művész, Albrecht Dürer Apokalipsziséből szerencsésen és izlésesen kiválasztott metszetek illusztrálnak, egy térdrehulló Köszönöm-mel zárja. Mint ő Magyarországnak, mi is hálásak vagyunk neki és meleg kézszerítással köszönjük egyedülálló költői tanubizonyosságát. (*Római Zoltán*)

U. S. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. Special Study Mission to Europe on Policy Toward the Satellite Nations. *Report*. Eighty fifth Congress, first session, under authority of H. Res. 29. Washington, U. S. Govt. Print. Off., 1957. 25 p.

Hogy Amerikában is vannak komoly tényezők, amelyek elítélik a kormánynak a magyar ügyben folytatott nem morális és az Egyesült Államok érdekeit veszélyeztető politikáját, arra jó példa a Kongresszus által külön a magyar helyzet megvizsgálására alakított albizottságnak a jelentése.

A bizottság, melynek három demokrata s két republikánus tagja volt, európai tanulmányútja után, június 4-én jelentésében többek közt a következőket állapította meg:

„Történelmi fordulóponthoz értünk s ha nem alakítunk ki egy cselekvő politikai programot s hajtjuk azt végre bátran és szilárdan, tudósok valamikor majd a nyugati civilizáció hanyatlásának a történetét olvashatják egy botladozó amerikai vezetés alatt.“

„Amennyire a bizottság meg tudja állapítani, ennek a kormánynak a csatlósok irányában követett politikája kettős volt: Egyrészt a katonai (akár egyoldalú, akár nemzetközi) intervenció hiányának negatív politikája, másrészt egy ilyen politikának az előre való bejelentése a Szovjetunió megnyugtására.“

„Az, hogy a szabad világ s az Egyesült Nemzetek az USA vezetése alatt elmulasztották, hogy pozitív akciót indítsanak a magyar ügyben, melyet nemcsak vártak, hanem implicite meg is ígértek, e bizottság véleménye szerint a mi egész generációnk számára az elmulasztott alkalmat jelenti... A magyar forradalom az egész világot megrengette s az Egyesült Államok, a szabad világ vezetője, a tétlen szemlélő szerepére szorított.“

„Minden európai fővárosban, melyet a bizottság meglátogatott, elhangzott a kritika, hogy az Egyesült Államok politikájából feltűnően hiányzik a következetesség. Ez bizonytalanságot, bizalmatlanságot és félelmet szült és gyengítette a NATO-szövetséget. Külföldi útja során minden helyen azt tapasztalta a bizottság, hogy mindenki meg van győződve, hogy az Egyesült Államok s az Egyesült Nemzetek kettős nemzetközi moralitás alapján álltak s állnak.“

A jelentés visszautasítja azt a félhivatalos magyarázatát is az amerikai politikának, hogy egyedül ez a gyenge magatartás tudta megakadályozni a III. világháborút. Egy realista és felelősségteljes új politika a bizottság szerint található konstruk-

tív utat is a két véglet, katonai akció és a cserbenhagyás, közt.

Végül a jelentés a következőket javasolja: a Kádár-kormányt ne ismerjék el a UNO-ban, alkalmazzanak gazdasági szankciókat és minden más kivihető intézkedést mind a Szovjetunió, mind Magyarország ellen, mind addig, amíg az Egyesült Nemzetekkel szembehelyezkednek, létesítsenek állandó, mozgó megfigyelő csoportokat, amelyeket azonnal el lehetne küldeni azokra a területekre, ahol nemzetközi feszültség keletkezik. A jelentés végül a menekültek beengedésének számunkra a jelenleginél kedvezőbb megoldását is sürgeti.

Olvassuk el a jelentésen kívül a kongresszus legtöbb tagjának a forradalom óta elmondott beszédeit, s látni fogjuk, milyen máshogy látta a kongresszus a magyar kérdést, mint a kormány. Ez részben ugyan ad némi reményt a jövőre vonatkozólag, ugyanakkor azonban azt is mutatja, hogy az Egyesült Államokban a kongresszusnak nem sok befolyása van nemcsak a végső döntések meghozatalára, de a külpolitikai koncepció kialakítására sem. A bizottság jelentése mindazonáltal az 1956-os a magyar forradalom korának egyik legérdekesebb dokumentuma marad.

(CsRI)

Kertész, Stephen D., ed. *The fate of East Central Europe; hopes and failures of American foreign policy* [Kelet-Európa végzete; az amerikai külpolitika reményei és tévedései]. (International studies of the Committee on International Relations, University of Notre Dame) Notre Dame, Ind., University of Notre Dame Press, 1956. 463 p.

Kertész István, a Notre Dame-i egyetem tanára, szerkesztette e kitérő összefoglaló munkát a vezető egyetemek külügyi szakértői írásaiból. Az alaphangot ő üti meg a bevezetéssel és a Magyarországról szóló fejezetet is ő írta. Kertész Istvánnál jobban kevesen tudnák ezt a problémát áttekinteni, hiszen Párizsban 1946-ban ő volt a magyar békeküldöttség főtitkára és a következő években mint római követ figyelte meg a győztes Nyugat diplomáciai tévedéseit. Kertész a bevezetésben nagyon objektíven állapítja meg az orosz földtekén a Sztálin halála után történt változásokat. Az átalakulás üteme azonban olyan végtelenül lassú, hogy a taktikai engedményeknek vagy ünnepélyes kijelentéseknek csak akkor hajlandó hitelt adni, ha azokat tettek igazolják és Kelet-Európa valóban felszabadulna a Szovjet rabságából.

Nekünk fájdalmas, húsunkba vágó olvasmány a

könyv, másoknak csak tanulságos. Hogyan is történt ez így, miért került egy győztes háború után 100 millió európai ázsiai rabszolgaságba, ez a kérdés vonul végig a könyvön. Megfontolt egyetemi tanárok hűvös tárgyilagossággal állapítják meg, hogy az Egyesült Államok soha nem voltak túlságosan érdekelve Kelet-Európában. Ez inkább Anglia gyámkodása alá tartozott volna, az pedig Oroszország első tiltakozására feladta a Kelet-Európai Konfederáció gondolatát. Ami pedig Oroszország szószegéseit illeti, hogyan lehetne a mindig jószándékú Egyesült Államok felelős? Igéretekben nem volt hiány és az 1952-es elnökválasztási hadjáratban a felszabadítás politikai jelszó lett, hogy egy év múlva csendesesen szegre akasszák. A különböző szerzők az átéjtett országokról írva végül is szelíden megállapítják, hogy minden ígéret és politika csak akkor ér valamit, ha fegyveres erő áll helyt érte. Így tehát a szóhadjáratokkal az ellenségeinket nem győztük le, de a barátainkat is elvadtítottuk és a sorozatos német, lengyel, magyar felkelések balsikere végleg meggyőzte Kelet-Európát, hogy sem fegyveres erővel, sem diplomáciai nyomással nem számíthatnak segítségre.

A könyv tárgyilagos, de nem teljes, mert kiragadja Kelet-Európát a világpolitikai összefüggésekből s az olvasó valami utószó félére vágyakozik, hogy végeredményben kik láttak hasznot a világ pusztulásából. Miféle okok és érdekek fűződtek ahhoz, hogy a világ más vadászterületein, vagy mondjuk érdekszféráin a Nyugatnak igenis sikerült ellenállnia, esetleg a szövetséges Angliát és Franciaországot is térdreknyszeríteni. Az utca embere ebből arra a felületes következtetésre jut, hogy itt van valami hallgatóságos paktum, hogy te ne bántsd Kelet-Európát és én sem bántom a Középkeletet, ettől még prédikálhatjuk az emberi jogokat.

A könyv utolsó fejezete a jövőről ábrándozik. Bölcsen megállapítja, hogy a kommunizmus legfőbb ellenzéke a nacionalista érzés. Kérdés, sikerül-e majd a felszabadulás után ezeket az elvadult nacionalista erőket ellenkező irányban, összefogásra, konfederációra irányítani. Mert a felszabadítást — ma már látjuk — ellenállhatatlan európai erők fogják mégis előmozdítani. Amerika feladata az lenne, hogy már most felismerje a Kelet-Európai Konfederáció fontosságát és rávegye arra a kis államokat, ha azt akarja, hogy ezek ne legyenek ismét a német és szláv nagyhatalmak játékszerei. És akkor majd helyreáll a felrúgott európai egyensúly.

(Z.)

Omár Khájjám. *Rubáiját*. Fordította: Sziklay Andor. Illusztrálta: Radó Antal. Washington, Occidental Press, 1957. 80 p. illus.

A nagy alkotások nemcsak örökké élnek, hanem újra meg újra megsemmisülnek, ami minden megújulás, feltámadás előfeltétele. Ezek közé az örök életű s szakadatlanul változó és megújuló alkotások közé tartozik Omárnak, a 12. század perzsa költő-misztikusának dalciklusa, a Rubáiját. A 18.-19. század e dalciklusban az életritmus nagy szerelmeseinek vallomását ünnepelte — Omár mintegy ősképe lett a magasrendű életélvezőnek, aki a *pillanat* minden mélységét át tudja élni — kötetlenül, „felülemelkedve a pillanaton“; ősképe a „mai“ szellemi embernek, aki egyszerre van a dolgokon kívül és belül, az élményt mint élményt, nem mint valóságot éli át, rezonál a rezonanciára. Merészebb, szabadabb keleti Horatiust láttak benne.

Ma úgy érezzük, hogy Omár egyik nagy költői kifejezője az egynek, amely a kusza, szövevényes, bonyolult és gazdag képlet egyetlen megoldása. Így is kifejezhetjük Omár művének múlt századi és mai értékelése közti különbséget: akkor a költő mulandósággal ötvözött élménye kötötte le csodálóit, mintegy Omárral azonosították magukat; ma az Ismeretlen, aki játékosan ontja a mulandóság kincseit, az Ismeretlen, akivel Omár a mámor minden változatában szembetalálkozik, akinek ő maga, a költő, minden élményével, mámorával és megismerésével együtt játékos szeszélye és ugyanakkor nélkülözhetetlen és jelentős társa a játszmaiban.

Sziklay Andor fordítása ismét a magyar irodalom kincsesládájának darabjává tette a középkori perzsa költő versciklusát. Nem kisebb elődre kellett a Rubáiját magyar fordításánál visszatekintenie, mint Szabó Lőrinc, aki három évtizeddel ezelőtt fordította le Omárt — helyesebben az angol FitzGerald által európaizált, a viktoriánus kor költői szemléletének mezébe bujtatott Omárt. Sziklay Andor a Rubáijátot az eredeti perzsa szövegek felhasználásával fordította, nem nyugatosította Omárt, de nem is törekedett arra, hogy holmi keleti exotikumot csillogtasson meg olvasói előtt. Sziklay Rubáiját-fordítása egyszerre több arculatát mutatja a költő-misztikusnak s ezért is hat úgy, mintha együtt költéné vele az egymásba fonódó négy soros dalokat: küzdő, vívódó munkatársa a magyarul megszólaló költőnek. Omár-fordításának nem egy olyan szakasza, mint az alábbiak, a magyar költői nyelvet gazdagítja:

*Igaz s Hamis: bajszál különbözet.
Csak egy Alja a titok-ötvözet.
A Kincsesbábtól nem messze az Ul,
mely végül tán a Mesterhez vezet,*

*a Mesterhez, ki, mint bűvös bigany,
a Terentés erein átrohan,
száz formát ölt, mindegyre változik,
de mindig lesz, volt és örökre van.*

Feltehető a kérdés: nem időszerűtlen-e ma emigrációban kiadni a középkori perzsa költő művének fordítását, amikor az emigráció magyar könyvkiadásának annyi múlhatatlan, kötelező, sürgetően időszerű feladata lenne. A kérdésére egyszerű a válasz: éppen az emigrációban, ahol attól kell tartani, hogy a magyar költői nyelv veszendőbe megy, különösen fontos és érdemes egy örök értékű költői alkotás méltó magyar fordításának kiadása. Ámde a Rubáiját esetében különös belső *tartalmi* időszerűsége is utalhatunk: az emigráns életforma, az emigráns létezés belső kapcsolatára a Rubáiját szemléletével. Alapvető helyünk a világban; senkik és semmik vagyunk, lényeges emberi kötelékektől elszakadtak, — s Omár tanúsága ezt példázza nekünk: senki és semmi állapotunk, létünk játékos, szeszélyes kiszolgáltatottsága nemcsak tartalmatlanság, hanem érték is; nagyon jelentős, ami történt velünk; ebben a senki és semmi állapotunkban váltunk jelentősekké, ennek kell segítenie bennünket ahhoz, hogy felismerjük az egyedül fontosat s a látszólag fontos jelenségek semmiségét. Omár költői világának ez a megdöbbentő időszerűsége.

A kötetet, amelyet a washingtoni „Occidental Press“ könyvkiadó jelentőségéhez méltó módon, nagyon szépen állított ki, Radó Antal, az ismeretlen angol magyar festőművész illusztrációi díszítik.

(*Jubász Vilmos*)

LEGSZEBB KARÁCSONTI AJÁNDÉK!

Megjelent a

MAGYAR ALBUM

az American Hungarian Studies Foundation kiadásában

INCZE SÁNDOR

szerkesztésében

Ara \$ 3.95

Megrendelhető kiadóhivatalunkban. Kívánatra díjtalanul küldünk részletes prospektust!

MAGYAR SZERZŐK KÜLFÖLDÖN MEGJELENT MŰVEI I

Arnothy Christine. *God is late* [Isten elkésett]. Tr. from French by Anne Green. New York, Dutton, 1957. 191 p.

Csicsery-Rónay, István, ed. *Költők forradalma; antológia 1953-1956* [Poets' revolution; an anthology 1953-1956]. Washington, Occidental Press, 1957. 103 p.

Gabriel, Astrik L. *The educational ideas of Vincent of Beauvais* [Vincent de Beauvais nevelésre vonatkozó eszméi]. (Notre Dame. University. Mediaeval Institute. Texts and studies in the history of mediaeval education, 4) Notre Dame, Ind., University of Notre Dame, 1956. 62 p. illus.

Horthy, Nicholas. *The Admiral Horthy memoirs* [Horthy tengernagy emlékiratai]. New York, Spellers, 1957.

Károlyi, Mihály, gróf. *Memoirs; faith without illusion* [Emlékiratok; hit illúziók nélkül]. Tr. from Hungarian by Catherine Károlyi; with an introd. by A. P. Taylor. London, J. Cape [1956] 362 p. illus.

Márai, Sándor. *Das Wunder des San Gennaro* [San Gennaro csodája]. Baden-Baden, Holle [c 1957] 248 p.

St.-Ivanyi, Alexander. *Freedom legislation in Hungary, 1557-71* [Törvényhozás Magyarországon a szabadságjogok terén, 1557-71]. New York, Hungarian Inter-faith Brotherhood, 1957. 39 p.

K É R D É S - F E L E L E T

Ki tudna jelvi'agosítást adni az alábbi könyvek beszerzési lebeltségére vonatkozólag? Amerikai egyetemi disszertáción megírásához szükségem lenne néhány, a magyarországi jobboldali radikális mozgalmak történetével kapcsolatos munkára. A keresett kiadványokat megvásárolnám vagy a költségek megtérítésével, kölcsön venném. Ha a tulajdonos nem szeretne megválni könyvétől, a mikrofilmzési költségeket szívesen vállalnám.

1. Antiszemita káté (1938?). — 2. Bosnyák Zoltán művei. — 3. Az Antibolsevista kiállítás tájékoztatója. Szerk. Bosnyák Zoltán (1941). — 4. Arkossy Károly. Miért lettem nemzeti szocialista? (1938). — 5. Avarffy Elek könyvei. — 6. Balás Károly művei. — 7. Békássy Györgyi. A vércsoportok kutatásának faji jelentősége. Turán-füzetek I. sz. (Budapest, 1937). — 8. Fiala Ferenc. Igy dolgoztak, és más kiadványok. — 9. Budaváry László művei. — 10. Cselokedjünk. Magyar fajvédelmi útmutató. (A Cél, 1923). — 11. Dinter Artur. A vérrontó bűn. (Debrecen, 1942). — 12. Vitéz Divéky Andor. A zsidókérdés európai megoldása. (Ersekujvár, 1941). — 13. Ebredő Magyarok almanachja. — 14. Gömbös Gyula. Egy vezérkari tiszti feljegyzései. — 15. Endre László művei. — 16. Ezt akarjuk! Igy akarjuk! (Nemzeti Front, Budapest, 1937). — 17. Fajvédőpárt programja. Magyar Nemzei Függetlenség Párt. (Budapest, 1927). — 18. Fajvédő szocialista füzetek. — 19. Festetics Sándor o. gy. képviselő vezetése alatt álló Magyar Nemzeti Szocialista Párt részletes programja. (Budapest, 1935). — 20. Fiala Ferenc és Nyékhegyi István. A magyar sajtó igazi arca (Budapest, Összetartás, 1938). — 21. Hegedűs István. Országváltás. (Budapest, 1942). — 22. Oláh György művei (közük: Őrvezetéből diktátor). — 23. Szigethy Endre. A Kékkereszt győzni fog. (Budapest, 1937). — 24. A Kékkereszt Mozgalom állásfoglalása a zsidókérdésben. Vezetőségi határozat. (Budapest, 1938). — 25. Kirchner Gyula. Nemzeti Szocialista kiskáté. (Kispest, 1938). — 26. A Cél

évfolyamai. — 27. Luzsénszky Alfonz művei és fordításai (Cion bölcseinek jegyzőkönyve). — 28. Makkai János művei. — 29. Matolcsy Mátyás két könyve: Magyar föld zsidókézen (Budapest, 1941) és A zsidók útja (Budapest, 1941). — 30. Méhely Lajos fajvédő munkái. — 31. Milotay István. Tíz esztendő. — 32. Nagy Elek művei. — 33. Némethy Béla. Hol vagy magyar Hitler? (Budapest, 1932). — 34. A Nemzeti Párt programja. Temesváry László (Budapest, 1930). — 35. Nemzeti Szocialista káté. Nyilaskereszt füzetek 1. (Budapest, 1939). — 36. Nemzeti Tomörülés Pártja kiadványai. — 37. Magyar Nemzeti Szocialista füzetjár. — 38. Gróf Pálffy Fidél művei. — 39. Péchy Henrik. A magyar nemzeti szocializmus politikai és gazdasági programja. (Budapest, 1937). — 40. Quo vadis Hungaria? Fajvédelmi könyvsorozat (1937). — 41. Roósz József. Pénz vagy becsület. A kamatszolgátság megtörése (Mezőberény). — 42. Svaszta Gyula. A nemzeti szocializmus országútján és más művek. — 43. Szigethy István. Ut a magyar nemzeti szocialista állam felé. (Budapest, 1940). — 44. Szilágyi Imre. Uj magyar gazdaságpolitikát. — 45. A Turul világnézet irányelvei és bajtársi útmutató (Budapest, 1937). — 46. Vajta Ferenc művei. — 47. Viczián István művei. — 48. Vörös Európa? (Budapest, 1939). — 49. Zajti Ferenc. Zsidó volt-e Krisztus? és más művek. — 50. Zsidó fegyvere a pénz. Ne adj fegyvert a kezébe. (Budapest, 1937). — 51. Nemzeti Front, a magyarországi Néppárt kiadványai. — 52. Vágó Pál két könyve: Munkanélküliség, hitel, országépítés (Budapest, 1939) és A munkaállam. — 53. Ungváry Sándor: A nyilasház titkai. — 54. Málnási Odón. Felelet. — 55. Heitényi Imre. Amikor a rend öre voltam. (Budapest, 1941). — 56. Lévai. Horogkereszt, nyilaskereszt, kaszárkereszt.

Cimem: István Deák,
320 West 83 rd Street
New York 24, N. Y. (USA)

THE NOBEL PRIZE AND HUNGARIAN LITERATURE

This year's Nobel Literary Prize winner was Albert Camus.

The fate of the next literary Nobel Prize will be decided within three or four months. Who will receive it?

Hungarian Literature, as a living component part of world literature — through Janus Pannonius, Petőfi, Jókai and others — deserves to take its place among those literatures (e. g. the Swiss, Belgian, Polish, Icelandic, Finnish, etc.) already honored by the Nobel Prize.

Perhaps the most important argument for a Hungarian Nobel Prize is the fact that Hungarian writers played a decisive rôle in the preparation for the October Revolution. The self-reproach which tormented European spiritual life for many decades, the so-called „betrayal of the intellectuals“ (Julien Benda!), bound to dig the grave of Western Civilization, was transformed into a heroic fulfillment of duty in the behavior of Hungarian writers. Is it possible to regard as just „politics“ this self-sacrificing faithfulness of Hungarian writers to the truth and state that

it does not belong to the orbit of literature? Did not Churchill receive the Nobel Literary Prize? And was it not a conscious form of protest against Hitlerism to award the Nobel Peace Prize in 1935 to a leftist German author, Ossietzky, who accepted it in jail?

There are several living Hungarian writers who are most probably worthy of a Nobel Prize. Sándor Márai, László Németh, Áron Tamási and Gyula Illyés would certainly be Nobel Prize winners, if they were writers of a more fortunate nation. And, if we consider first literary behavior before the revolution, Gyula Háry and Tibor Déry are also appropriate contenders.

Perhaps Gyula Illyés can claim the Prize with best reason. He also has the best chances. Illyés created great works as a poet, a dramatist, and a prose-writer. His literary activities influenced the development of the entire Hungarian society. His oeuvre is known abroad also, especially in France. Because of his behavior during the revolution the Kádár puppet regime arrested him and he is still confined. (Cs.)

ÚJ LEXIKONOK

Huszonkét különböző kis lexikon kerül rövidesen kiadásra Magyarországon. Már 1957 őszén nyomdában lesz a kétkötetes Kis Magyar Lexikon, a később megjelenő nagy Magyar Enciklopédia rövidített, népszerű kiadása.

1958-ban jelenik meg a Magyar Irodalmi Lexikon. A Művészeti Lexikon a magyar és az egyetemes művészetet dolgozza fel. Előkészítés alatt áll a világirodalmi, pedagógiai, jogi, természettudományi, orvosi lexikon is.

További tervek: Művészettörténeli ABC, Filmlexikon, Szülők Könyve és az Encyclopedia Hungarica. Az utóbbi a megjelenő lexikonok magyar és magyar vonatkozású anyagát dolgozza fel: magyar történetet, művészetet, irodalmat, néprajzot, zenét, stb. Angol, francia, orosz nyelven kerül kiadásra.

A fentieket az Akadémia Könyvkiadó adná ki. A Bibliotheca Könyvkiadó Szerb Antal Világirodalomtörténetét, azonkívül a Történelmi Kis Lexikont, a Földrajzi Lexikont és egy másik Irodalmi Lexikont készül kiadni. A Gondolat Könyvkiadónál jelenik meg az Ókori Lexikon.

Az 1951-ben elhatározott Magyar Enciklopédia a tervek szerint 24 kötetből fog állni, kötetenként 1000 oldalból. A 21. kötetben teljes név- és tárgymutató lesz. Az enciklopédia főszerkesztője Kovács Máté. Jelenleg már készek az enciklopédia részletes tervei, a szerkesztés irányelvei és módszerei, továbbá a teljes címjegyzék és a nagyobb cikkek tartalmi vázlata. A tervek szerint az enciklopédia százezer cikkel fog tartalmazni.